

Prijelazi iz vrtića u školu - perspektiva djece i roditelja

Baršić, Monika Nathalie

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:809155>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MONIKA NATHALIE BARŠIĆ

DIPLOMSKI RAD

**PRIJELAZI IZ VRTIĆA U ŠKOLU –
PERSPEKTIVA DJECE I
RODITELJA**

Zagreb, rujan, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Zagreb

**PREDMET: PROCESI TRANZICIJE IZ USTANOVA
RPOO U OSNOVNU ŠKOLU**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Monika Nathalie Baršić

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: PRIJELAZI IZ VRTIĆA U ŠKOLU –
PERSPEKTIVA DJECE I RODITELJA**

MENTOR: doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Zagreb, rujan, 2021

ZAHVALA

Zahvaljujem mentorici doc. dr. sc. Adriani Višnjić Jevtić

na beskrajnom strpljenju i pomoći tijekom studiranja.

Posebna zahvala mami, sestri i Mateji koje su uvijek moja najveća podrška.

SADRŽAJ

SAŽETAK	
ABSTRACT	
1. UVOD	1
2. ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ	2
2.1. <i>Predškolski odgoj i obrazovanje</i>	2
2.2. <i>Osnovnoškolsko obrazovanje</i>	3
3. SPREMNOST ZA ŠKOLU	5
4. PRIJELAZI IZ USTANOVA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNU ŠKOLU	8
4.1. <i>Uloga odgojitelja i učitelja</i>	8
4.2. <i>Uloga i perspektiva roditelja</i>	9
4.3. <i>Uloga i perspektiva djece</i>	10
4.4. <i>Izazovi prijelaza</i>	11
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	13
5.1. <i>Cilj istraživanja</i>	13
5.2. <i>Problemi istraživanja</i>	13
5.3. <i>Sudionici istraživanja</i>	13
5.4. <i>Postupak istraživanja</i>	14
5.4.1. <i>Prikupljanje podataka</i>	14
5.4.2. <i>Analiza podataka</i>	16
6. REZULTATI	17
6.1. <i>Intervju s roditeljima – 1. dio</i>	17
6.2. <i>Intervju s roditeljima – 2. dio</i>	20
6.3. <i>Intervju s djecom – 1. dio</i>	22
6.4. <i>Intervju s djecom – 2. dio</i>	25
7. RASPRAVA	28
8. ZAKLJUČAK	32
LITERATURA	33
PRILOG 1 – PRVI DIO INTERVJUA (DJECA)	37
PRILOG 2 – DRUGI DIO INTERVJUA (DJECA)	48
PRILOG 3 – PRVI DIO ANKETE (RODITELJI)	56
PRILOG 4 – DRUGI DIO ANKETE (RODITELJI)	64

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA	70
---	----

SAŽETAK

Javne obrazovne politike obično određuju strukturu tranzicije kao operativnu razinu uključenosti djece u formalni obrazovni proces. Metode, uključenost djece, obveze sudionika u procesu i očekivani ishodi su unaprijed određeni. Kvaliteta tranzicije iz vrtića u školu može pridonijeti dječjim postignućima i percepciji odgojno-obrazovnog sustava. Svjetska istraživanja ukazuju na potrebu sustavnog istraživanja procesa tranzicije, razumijevanja osobnih perspektiva svih sudionika u procesu i prihvatanja djece kao aktivnih sudionika u vlastitom obrazovanju. Dok su ovi procesi u Republici Hrvatskoj nedovoljno istraženi, neke europske zemlje (Island, Švedska) na temelju istraživanja mijenjaju odgojno-obrazovne politike kako bi se djeci olakšali prijelazi. Dok se u Republici Hrvatskoj govori o spremnosti djeteta za školu, Island i Švedska govore o spremnosti škole za dijete. Kvalitativni podaci prikupljeni su intervjuima s 9 roditelja i 9 djece tijekom prijelaznog razdoblja djece iz predškolske ustanove u osnovnu školu. Intervjui su vođeni tijekom posljednje godine pohađanja vrtića te nakon 4 mjeseca pohađanja osnovne škole. Etičke smjernice Hrvatskog fonda za znanost (2018) razmotrene su tijekom osmišljavanja i procesa istraživanja. Rezultati su pokazali da roditelji očekuju od vrtića da pripremi dijete za školu. Spremnost za školu vide kao emocionalnu kompetenciju, opće znanje, znatiželju, kreativnost i neovisnost djece. Njihova očekivanja od škole bila su usmjerenost na dijete osiguravajući im učenje kroz igru, kreativne aktivnosti i posvećenost dječjoj sigurnosti. Dok je vrtić ispunio njihova očekivanja, škola nije.

Ključne riječi: tranzicija, prijelaz, perspektiva djece, perspektiva roditelja, izazovi

ABSTRACT

Public education policies typically define the structure of transition as the operational level of children's involvement in the formal educational process. The methods, the involvement of the children, the obligations of the participants in the process and the expected outcomes are predetermined. The quality of the transition from kindergarten to school can contribute to children's achievements and the perception of the educational system. World research points to the need for systematic research into the transition process, understanding the personal perspectives of all participants in the process and accepting children as active participants in their own education. While these processes in the Republic of Croatia are insufficiently researched, some European countries (Iceland, Sweden) are changing their educational policies on the basis of research in order to facilitate children's transitions. While in the Republic of Croatia they talk about the child's readiness for school, in Iceland and Sweden discuss about the school's readiness for a child. Qualitative data were collected through interviews with 9 parents and 9 children during the transition period of children from preschool to primary school. Interviews were conducted during the last year of attending kindergarten and after 4 months of attending primary school. Ethical guidelines of the Croatian Science Fund (2018) were considered during the design and research process. The results showed that parents expect the kindergarten to prepare the child for school. They see readiness for school as emotional competence, general knowledge, curiosity, creativity and independence of children. Their expectations of the school were child-centered providing them with learning through play, creative activities, and a commitment to child safety. While kindergarten met their expectations, the school did not.

Key words: transition, children 's perspective, parents' perspective, challenges

1. UVOD

Svaka tranzicija označava promjenu, tako je i tranzicija iz ustanova ranog i predškolskog odgoja u ustanove primarnog obrazovanja, promjena. Einarsdottir (2006) tranziciju tumači kao proces promjene obrazovnog okruženja, odnosno navodi da je to vrijeme od prvog kontakta pojedinca s novim obrazovnim okruženjem do redovitog pohađanja te iste institucije. Prema istoj autorici može se pretpostaviti da je tranzicija prijelaz iz vrtića u drugi vrtić i prijelaz iz vrtića u osnovnu školu. Kako je većina promjena izazov, tako je i tranzicija iz vrtića u osnovnu školu izazov za sve sudionike tog procesa. Prema Curtis (1986) vjeruje se da je prijelaz u školu jedna od najvažnijih promjena koja se događa u djetinjstvu, dok se Fabian i Dunlop (2007) slažu s ranije navedenim i navode da je taj prijelaz ujedno i veliki izazov ranog djetinjstva. Einarsdottir (2006) tvrdi da tranzicija obično donosi značajne promjene u strukturi dnevnog ritma, oblicima igre, učenja i društvenih interakcija, ali i u identitetu djeteta i ulozi obitelji. Griebel i Nelson (2012) navode da je više teorijskih pristupa doprinijelo razvojno–psihološkom shvaćanju koncepta tranzicije. Prema istim autorima ti teorijski pristupi su:

1. Bronfenbrennerov model koji je opća osnova prema kojoj razvoj ovisi o interakciji s društvenim okruženjem,
2. U okviru istraživanja stresa traže se odgovori na stres, odnosno promjene je moguće minimalizirati ili ih učiniti takvima da se mogu nadgledati i kontrolirati,
3. Promjene mogu utjecati na dijete i njegove roditelje i mogu biti shvaćeni kao kritični događaji za obitelj,
4. Proces učenja i razvoja promatraju se kao socijalna konstrukcija interakcije pojedinca i njegovog okruženja.

Iz svega navedenoga može se zaključiti da je tranzicija značajno razdoblje za sve sudionike tog procesa i od svih iziskuje prilagodbu kako bi bio kvalitetan.

2. ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ

Odgojno-obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj se sastoji od predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskog obrazovanja, srednjoškolskog obrazovanja i visokog obrazovanja. Za potrebe ovog rada razmatrane su prve dvije razine odgojno-obrazovnog sustava, odnosno rani i predškolski odgoj i obrazovanje i osnovnoškolsko obrazovanje. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje i osnovnoškolsko obrazovanje su dva obrazovna sustava koja se u Republici Hrvatskoj po mnogočemu razlikuju. Prema Somolanji Tokić (2016) Nacionalni Kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja prepoznaje važnost tranzicije iz ustanova predškolskog odgoja u ustanove osnovnoškolskog odgoja, dok se tranzicija u Nacionalnom kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje slabo naglašava te se rani i predškolski odgoj i obrazovanje ne prepoznaje kao sustav koji je otvoreniji za promjene. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje stavlja dijete u središte zbivanja te je naglasak na djetetovoj samostalnosti i sposobnostima, dok je osnovnoškolsko obrazovanje fokusirano na zadovoljavanje zajedničkih normi i nije individualizirano prema dječjim sposobnostima.

2.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (2018) rani i predškolski odgoj uključuje odgoj, obrazovanje i skrb o djeci predškolske dobi te se ostvaruje kroz program odgoja, obrazovanja, prehrane, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi za djecu starosti od 6 mjeseci do polaska u školu. Prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) dječji vrtić je ustanova predškolskog odgoja (sa ili bez podružnica) u kojoj se provode organizirani oblici izvanobiteljskog odgojno – obrazovnog rada te njege i skrbi o djeci predškolske dobi. Predškolski odgoj i obrazovanje te kurikulum vrtića temelje se na Nacionalnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) utvrđuje vrijednosti, načela, općeobrazovne ciljeve i sadržaje svih aktivnosti i programa, pristupe i načine rada s djecom rane i predškolske dobi, odgojno-obrazovne ciljeve po područjima razvoja djece i njihovim kompetencijama te vrednovanje. Predškolski odgoj nije obavezan i podijeljen je na tri odgojno-obrazovna ciklusa: od šest mjeseci do navršene prve godine djetetova života, od navršene prve do navršene treće godine djetetova života, od navršene treće godine

djetetova života do polaska u osnovnu školu. Zakon o ranom i predškolskom odgoju (2013) predviđa obavezan program predškole za svu djecu godinu dana prije polaska u osnovnu školu. Program predškole namijenjen je djeci koja ne polaze redoviti program dječjeg vrtića u skladu s organizacijom programa rada odgojno-obrazovne ustanove. Prema Pravilniku o sadržaju i trajanju programa predškole (2014) određeno je pohađanje programa predškole u trajanju od 250 sati godišnje, program se iznimno može provoditi i s manjim brojem sati (ali ne manjim od 150 sati) te je besplatan za sve roditelje čija su djeca u godini dana prije polaska u osnovnu školu uključena u taj program. Temeljne zadaće programa predškole su razvijanje i unaprjeđivanje emocionalnih, tjelesnih, spoznajnih i socijalnih potencijala djeteta, također i poticanje komunikacijskih vještina potrebnih za nove oblike učenja (Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole, 2014). Djetetu se mora omogućiti zadovoljavanje svih potreba, a posebno potrebe za sigurnošću, ljubavlju, pripadnošću, samopoštovanjem i poštovanjem drugih ljudi i potrebe za samoostvarivanjem potencijala (Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole, 2014). U 250 sati, koliko traje program predškole godišnje, kompetencije koje dijete treba steći su komunikacija na materinskom jeziku, komunikacija na stranom jeziku, matematičke kompetencije, prirodoslovne kompetencije, digitalne kompetencije, učiti kako učiti, socijalne i građanske kompetencije, inicijativnost i poduzetništvo, kulturna svijest i izražavanje i motoričke kompetencije (Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole, 2014). Prema navedenom može se zaključiti da su ove kompetencije potrebne za polazak u školu u Republici Hrvatskoj.

2.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Za razliku od predškolskog odgoja, osnovnoškolsko obrazovanje je obavezno i traje 8 godina te su njime najčešće obuhvaćena djeca u dobi od 6 - 15 godina. Prema Ustavu Republike Hrvatske (2014) obrazovanje u Republici Hrvatskoj je svima dostupno, pod jednakim uvjetima i u skladu s njegovim sposobnostima. Ciljevi odgoja i obrazovanja u školama su: osigurati sustavan način podučavanja učenika, poticati i unaprjeđivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima, razvijati učenicima svijest o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno-kulturne baštine i nacionalnog identiteta, odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osposobiti ih za življenje u multikulturalnom svijetu, za poštivanje

različitosti i tolerancije te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom društvu, osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i stručnih kompetencija, osposobiti ih za život i rad u promjenjivom društveno-kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišta i osposobiti učenike za cjeloživotno učenje (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2017). Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2017) školski obveznici su sva djeca koja do 1. travnja tekuće godine imaju navršениh 6 godina života.

3. SPREMNOST ZA ŠKOLU

Je li dijete spremno za školu ovisi o tome što se od djeteta očekuje vezano uz pripremu za školu. Djeca, roditelji, odgojitelji i učitelji imaju različite percepcije značenja spremnosti za školu i različite uloge u pripremi djeteta za školu. U literaturi postoji više definicija spremnosti, no sve definicije spremnosti za školu svode se na mogućnost djeteta da prevlada zahtjeve škole i bude uspješno u istoj. Prema Bingham i Whitebread (2012, prema Visković i Višnjić Jevtić, 2019) spremnost za školu je normativni standard fizičkog, spoznajnog i socio-emocionalnog razvoja koji omogućava djeci asimiliranje u školu i mogućnost odgovora na zahtjeve nastavnog plana i programa. Stoga se može zaključiti da ako dijete zadovolji zadane rezultate koji tvore standard, za isto se može reći da je spremno za školu. Odnosno, ako rezultati nisu zadovoljeni iz pojedinog dijela razvoja; fizičkog, spoznajnog ili socio-emocionalnog, dijete nije u potpunosti spremno za školu. Prema Vadahi, Bilali, Kroni i Bushati (2017) postoje tri vrste spremnosti djeteta; osobna spremnost, funkcionalna spremnost i tjelesna spremnost. Osobna spremnost djeteta je sposobnost djeteta da prevlada nagoni instinkt kako bi se lako uklopilo u društvenim situacijama. Funkcionalna spremnost je usmjerenost djeteta prema idejama i realno razumijevanje različitih prirodnih i društvenih pojava. Tjelesna spremnost djeteta je stupanj razvoja djeteta, odnosno sposobnost prilagođavanja školskom radu, a da pritom ne ošteti njegovo zdravlje i rast. Iako drugačije nazvana, spremnost za školu se prema Vadahi, Bilali, Kroni i Bushati (2017) podudara sa spremnošću koju su definirali autori Bingham i Whitebread (2012, prema Visković i Višnjić-Jevtić). Čudina-Obradović (2008) spremnost opisuju kao specifičnu pripremljenost i kao opću pripremljenost. Razumijevanje spremnosti za školu razmatra se u okviru empirističkog / okolinskog modela koji zastupa potrebu posjedovanja određenih znanja (boje, oblici, brojevi, slova, adresa) s kojima dijete treba doći u školu i koja će mu osigurati uspjeh u školi. Ovaj model zastupa neposredno podučavanje djeteta u predškolskom sustavu i traži uvođenje školskih elemenata u predškolsko učenje. Prema Čudina-Obradović (2008) ovaj model je bio zamijenjen interakcijskim modelom, u kojem se zastupalo posredno učenje (igrom, razgovorom, čitanjem djetetu, širenjem iskustva djeteta). Empiristički / okolinski model se vraća u različitim oblicima i nadopunjujući interakcijski model, no ne i potpuno mijenjajući ga. Za razliku od ranije navedenih autora, Čudina-

Obradović se u svojem istraživanju okreće razumijevanju spremnosti za školu, a ne strogoj definiciji iste, odnosno modelima podučavanja djece u svrhu najbolje pripreme za školu. Prema Griebel i Niesel (2012) temeljne kompetencije samopouzdanje, komunikacija, fonološka svjesnost i usvajanje pojma broja, osnova su za uspješan prelazak djeteta u školu. Također, isti autori navode da su ove kompetencije razvijane i poticane kod kuće te u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a uloga osnovne škole se svodi na osiguravanje da se te vještine ne zaborave i da se na temelju njih počnu razvijati nove vještine. Griebel i Niesel (2012) protive se normiranju djece, odnosno smatraju da se usko viđenje spremnosti za školu kao popisa dostižnih vještina mora odbaciti. Autorica Somolanji Tokić (2016) dijeli isto mišljenje kao ranije spomenuti autori i navodi da je dijete zbog normiranja stavljeno u poziciju objekta koji može ili ne mora zadovoljiti školsku normu. Dijete neće postati kompetentnim učenikom zbog zadovoljenih normi, već kada osjeti istinsku dobrobit u školi (Griebel i Niesel, 2012). Važnost spremnosti za školu ističu Fabian i Dunlop (2007) koji navode da nespremnost za prelazak u školu u određeno vrijeme može imati štetne učinke na buduće učenje i samopoštovanje. Dijete koje se zadovoljavajuće početno prilagodi školi, vjerojatnije će biti uspješno u svom budućem napretku u odnosu na dijete koje se teško prilagođava školi (Belsky i MacKinnon, 1994). Kada se djeca brzo prilagode školi, većina potencijalno negativnih učinaka na samopouzdanje djece i školsko ponašanje može se prevladati (Belsky i MacKinnon, 1994). Na socio-emocionalnu spremnost djeteta utječe djetetova okolina. Prema Čosić-Pregrad (2008) djeca koja primaju više ljubavi i pažnje kroz zagrljaje, ohrabrenja i držanja na krilu, spontano napreduju te rastu i razvijaju se znatno brže od emocionalno zapostavljene djece. Stoga se može zaključiti da ulogu u pripremi djeteta za školu imaju svi djetetu bliski ljudi (roditelji/skrbnici, obitelj, odgojitelji). U svrhu postizanja sklada između zahtjeva škola i djetetovih mogućnosti potrebno je osigurati predškolske poticaje koji će potaknuti djetetove unutarnje procese, usmjeravanje pozornosti, razumijevanje elementarnih pojmova količine, širinu rječnika, razumijevanje smisla i strukture govora/priče i prijenosa govora u pismo (Čudina-Obradović, 2008). Prema Somolanji Tokić i Kretić Majer (2015) naglašavanje akademskih vještina kao što su učenje, pisanje, čitanje, matematički zadaci, radne liste, neposredno prije i nakon polaska u školu, nepotrebno je. Iste autorice tvrde da se prateći dijete može pristupiti novim nastavnim sadržajima kroz igru koja treba zauzeti dio središnjeg procesa nastave jer djeca imaju prirodni interes za učenjem i istraživanjem. U procesu tranzicije njeguje

se pristup usmjeren na dijete, stoga se može zaključiti da se ne govori o spremnosti djeteta za školu, već o spremnosti škole za dijete.

4. PRIJELAZI IZ USTANOVA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNU ŠKOLU

Razmatrajući promjene kao izazov, moguće je pretpostaviti da promjene mogu biti lakše ili teže (ovisno o osobnosti sudionika) i da ovise o više čimbenika. Svi sudionici tranzicije utječu na tu istu tranziciju i izvršavanjem svojih uloga je čine kvalitetnom ili manje kvalitetnom. Einarsdottir (2006) navodi kako uloge sudionika u procesu tranzicije nisu stalne i mijenjaju se ovisno o djetetu. Učenja djece obilježena su ključnim osobama u njihovom životu s kojima zajedno uče i komuniciraju. U planiranju učinkovitih tranzicijskih programa, prilagodba djece novom okruženju može se podržati raznim prijelaznim aktivnostima koje uključuju djecu, roditelje, obitelji, učitelje i lokalnu zajednicu (Fabian i Dunlop, 2007). Prema tome se može zaključiti da uloge sudionika procesa tranzicije ovise o osobnosti djeteta, njegovoj okolini i da od istih iziskuju fleksibilnost. Prema Griebel i Niesel (2012) prelazak u formalni školski sustav je uspješan kada svakom djetetu pruža pozitivna prilike za odgoj i obrazovanje i zbog toga je suradnja između svih sudionika tranzicije iznimno važna. Somolanji Tokić i Kretić Majer (2015) navode da se veza svih sudionika procesa tranzicije osnažuje oslušivanjem djeteta i njegovih potreba i interesa i da se tada sudionici mogu usmjeriti na cjelokupni razvoj djeteta. Somolanji Tokić (2016) navodi da je prijelaz proces i isti jamči kontinuitet uključujući sve sudionike.

4.1. Uloga odgojitelja i učitelja

U procesu tranzicije iz vrtića u osnovne škole sudjeluju zaposlenici tih ustanova, odnosno odgojitelji i učitelji. Prema Višnjjić Jevtić, Lapat i Galinec (2018) glavne razlike koje su primijećene između ovih školskih razina su da predškolska razina naglašava igru i metode usredotočene na dijete, dok osnovna škola ističe predmete i lekcije. To su dva naizgled bliska sustava, no u praksi imaju drugačije pristupe djetetu i obrazovanju. Autori Višnjjić Jevtić, Lapat i Galinec (2018) tvrde da dijete u vrtiću uči kako se ponašati u grupi vršnjaka, uči poštovati pravila, norme i vrijednosti ponašanja, zadovoljiti i izraziti svoje potrebe na prihvatljiv način, poštivati druge, čekati svoj red i pregovarati. Kako bi se dijete najbolje pripremiло za školu, predškolski sustav se prilagođava školskom sustavu. Moguće je zaključiti da predškolski sustav prilagođavanjem školskom sustavu gubi dio svoje autonomije kako bi djeci olakšao prijelaz iz vrtića u školu, dok školski sustav to ne radi. Predškolski odgojno-obrazovni

program se u cijelosti prilagođava očekivanjima osnovne škole (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Iste autorice tvrde da je odnos hijerarhijski te se zahtjevi osnovne škole doživljavaju kao imperativi djelovanja. Tada dolazi do "školarizacije" programa, a djeca postaju normativni projekti. Djeca se izlažu brojevima i slovima i njihova se uspješnost procjenjuje kroz postavljene norme od strane školskog obrazovanja. Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) također navode da se u školi događa normativna procjena psihofizičkog stanja djeteta te da je svako odstupanje potencijalan problem. Djetetu se ne pristupa individualno, već se normira i klasificira prema potrebama i mogućnostima većine djece. U predškolskim ustanovama djetetu se pristupa individualno te se njegov napredak dokumentira i bilježi, odnosno zagovara se holistički pristup u kojemu je dijete u centru zbivanja, a ne materija koja se poučava. Kroz vođenje razvojne mape omogućava se dokazivo praćenje kako je i koliko dijete napredovalo, ne u normativnim kategorijama nego u odnosu na samog sebe pri čemu se ne smiju ignorirati ili omalovažavati uvjeti okruženja (Visković i Radić, 2016). Moguće je da bi prijenos i kvalitetno vođenje razvojnih mapa iz predškolskih ustanova u školske ustanove ojačalo partnerstvo institucija u tranziciji i omogućilo školskom sustavu pristup usmjeren na dijete. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD, 2001, prema Visković i Višnjić Jevtić, 2019) preporučuje jačanje partnerstva odgojno-obrazovnih ustanova (dječjih vrtića i osnovnih škola) kako bi se ujednačile strategije učenja te se igra prihvatila kao način učenja i značajno odgojno-obrazovno sredstvo. Važnost jačanja partnerstva očituje se u činjenici da u najnovije vrijeme, uz obitelj koja se dugo smatrala najvažnijom djetetovom okolinom, škola dobiva sve veće značenje, a posebno to vrijedi za učitelja, od čijeg se mentorskog odnosa prema djetetu očekuje najveći utjecaj na školsku uspješnost (Čudina-Obradović, 2008).

4.2. Uloga i perspektiva roditelja

Uloga roditelja je ključna u procesu tranzicije što potvrđuje i autorica Margetts (2003) koja tvrdi da su obiteljsko podrijetlo i društveni konteksti snažni utjecaji na razvoj djece. Percepcije roditelja značajne su u vrijeme prijelaza jer su oni obično stabilan čimbenik u tranziciji (Clarke i Sharpe, 2018). Naime, roditelji su spona između obrazovnih sustava i djece. Obitelj osigurava uvjete za rast i razvoj djece, razvoj osobnosti te temeljnih i specifičnih kompetencija sukladno dječjim individualnim predispozicijama (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Visković (2018) navodi kako pojedini autori (primjerice Espring - Andersen, 2009.; Machin & Vignoles, 2004;

Anderson, Shinn, Fullilove, Scrimshaw, Fielding, Normand i Carande-Kulis, 2003; Barnett & Belfield, 2006) ukazuju na povezanost akademskih dostignuća djece s obiteljskim resursima, tj. socijalno-ekonomski status obitelji, obrazovanje roditelja i kvaliteta institucionalnog odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu. Prema navedenom moguće je zaključiti da roditelji imaju značajan utjecaj na dječji odnos s obrazovnim ustanovama (vrtićima i školama). Prema Einarsdottir (2006) obitelj je posebno važna za emocionalni status djece, njihov psihofizički razvoj, izgradnju otpornosti na promjene, učenje rješavanja problematične situacije i osnaživanje djeteta za tranziciju. Razvijeni otpor prema promjenama i obiteljska podrška mogu pomoći umanjiti osjećaje tjeskobe i zbunjenosti u suočavanju s nepoznatim (Einarsdottir, 2006). Roditeljska podrška je ključna djetetu i obrazovnim ustanovama jer na njenim temeljima djeca i ustanove grade odnose. Može se zaključiti da bez roditeljske podrške i roditeljskog shvaćanja vrtića i škola kao obrazovnih institucija s kojima je potrebno ostvariti partnerstvo u svrhu pripreme djeteta za školu i obrazovanja djeteta, djeci je tranzicija uvelike otežana. Iako su vrtići i škole dio obrazovnog sustava, ponekad roditelji vrtić ne ubrajaju u isti što dokazuje istraživanje koje je provela autorica Einarsdottir (2008). Mnogi su roditelji u istraživanju spomenuli da je djeci potrebno sigurno mjesto za boravak dok rade i da tome vrtić služi. Roditelji su također vidjeli vrtić kao važno mjesto za upoznavanje djece s drugom djecom i starijim ljudima (Einarsdottir, 2008). Prema tome moguće je zaključiti da roditelji iz istraživanja vrtić doživljavaju kao mjesto sa svrhom čuvanja i socijalizacije djece, no ne i obrazovanja istih. Uloga škole prema roditeljima u vidu obrazovanja nije upitna, no prema istraživanju koje je provela Einarsdottir (2008) roditelji su naglasili da bi voljeli da škola djecu uči odgovorima na društvena i emocionalna pitanja. Stoga je opravdano zaključiti kako je u svrhu olakšavanja tranzicije djeteta iz predškolskih ustanova u školske ustanove potrebna suradnja s roditeljima, uvažavanje njihova mišljenja, davanje mogućnosti uvida u procese unutar vrtića i škola vezanih uz obrazovanje i rad s djecom.

4.3. Uloga i perspektiva djece

Djeca su najvažniji sudionici tranzicije i oni u tranziciji prolaze kroz najveće promjene. S obzirom na to da djeca doživljavaju daleko više prijelaza nego što su to činila u prošlosti, moglo bi se smatrati da djeca doprinose tome kako prijelazi utječu na njih (Alderson, 2003). Prema Visković i Višnjić Jevtić (2019) tranzicija podrazumijeva

aktivno sudjelovanje roditelja i djece. Bez aktivnog sudjelovanja svih sudionika, pa tako i djece, kvalitetna tranzicija nije moguća. Autorice također navode kako značajna promjena kroz koju djeca u tranziciji prolaze je ta da su bili najstariji u vrtiću, a najmlađi su u školi, odnosno mijenja im se identitet. Prema Einarsdottir (2006) nakon uključivanja u obrazovnu ustanovu, od djece se očekuje se da se prilagođavaju u društveno okruženje koje je često kulturološki drugačije i njima teško razumljivo. Dječja uloga je prihvaćanje nove okoline i pronalazak mogućnosti funkcioniranja u istoj. Od djeteta se očekuje da se adaptira na novi oblik rada i nove načine učenja, a kvaliteta tih prilagodbi ovisi o ranije stečenim kompetencijama kroz podršku roditelja, odgojitelja i učitelja (Einarsdottir, 2006). U svrhu istraživanja perspektive djece o tranziciji, autorica Einarsdottir (2008) je provela istraživanje u kojem su djeca objasnila da je pohađanje vrtića nužno jer im je potrebno mjesto za boravak dok su im roditelji radili, dok su druga djeca navela da je vrtić dio života i cjeloživotnog učenja. Također, djeca su prijateljstvo s vršnjacima smatrala važnim dijelom vrtića. (Einarsdottir, 2008.). Iz navedenog proizlazi da dio djece iz istraživanja vrtić ne doživljava kao mjesto učenja, već mjesto na kojem borave dok su im roditelji na poslu. Kao i roditelji u istom istraživanju, djeca su navela da je vrtić mjesto socijalizacije s drugom djecom. Na pitanje što nisu voljeli raditi u vrtiću, a što ne vole raditi u školi, djeca su navela da u vrtiću nisu voljela da ih se prisiljava na pasivne aktivnosti u kojima su morala mirno sjediti i biti tiho, a u školi se djeci nisu sviđele aktivnosti koje se ne mogu kategorizirati kao igra (Einarsdottir, 2008). Djeca često spominju i navode aktivnosti u kojima se ne mogu kontrolirati, kada su u grupi, sjede mirno i slijede upute, kao nepopularne aktivnosti (Einarsdottir, 2008). Perspektiva djece i roditelja opisanom u istraživanju autorice Einarsdottir (2008) slična je, no djeca kao najveći izazov u školi vide promjenu načina rada, odnosno sjedenje i poštivanje zadanih pravila, odnosno manjak igre.

4.4. Izazovi prijelaza

Svaka promjena pred sudionike te iste promjene donosi izazove koje trebaju prevladati. Izazovi tranzicije su teži ili lakši te ovisi o osobnostima i kompetencijama sudionika. Prijelaz iz vrtića u školu je lakši za neku djecu, no za svu djecu uzrokuje prekid dosadašnje rutine s obzirom na to da školski sustav podrazumijeva drugačiju praksu od one na koju su navikli (Hedegaard i Flear, 2019). Autori Griebel i Niesel (2012) tvrde da je polazak u školu popraćen zahtjevima koji se stavljaju pred dijete u

obliku razvojnih zadataka. Fabian i Dunlop (2005, prema Einarsdottir, 2006) navode kako prijelaz iz vrtića u osnovnu školu povećava i intenzivira zahtjeve prema djeci, istodobno smanjujući dječju autonomiju u odlučivanju i odabiru svakodnevnih situacija. Kako djeca ulaze u osnovno obrazovanje, moraju se naučiti prilagoditi svijetu u kojem se odlučuje što i kada trebaju naučiti (Fabian i Dunlop, 2007). Djeca su prisiljena prilagoditi se novom načinu razmišljanja, novoj okolini i novom pristupu obrazovanju. Suočena su s novim okruženjem, novom školom i očekivanjima učitelja, novim akademskim izazovima i prihvaćanjem u novu vršnjačku skupinu. Od njih se traži da samostalno funkcioniraju, razvijaju odnose s osobljem i vršnjacima te se ponašaju na način koji odgovara njihovom razredu i školi (Margetts, 2005). Promjene odnosa, stila poučavanja, okruženja, prostora, vremena i konteksta učenja kombiniraju se u trenucima tranzicije postavljajući intenzivne i ubrzane zahtjeve (Fabian i Dunlop, 2007). Djeca nemaju više toliko slobode, škola, za razliku od vrtića ima frontalan oblik rada, djeca su dužna učiti na novi način koji nije kroz igru kao što je to do sada bilo. Uključivanje u osnovnu školu i uloga učenika nameću nove zahtjeve djeci; da poštuju školska pravila, ritam aktivnosti i izvršavaju svoje obveze. Koliko dobro dijete prihvaća i prilagođava se toj ulozi, određuje uspjeh prvog razreda, a uvelike ovisi o kvaliteti tranzicijskih procesa (Einarsdottir, 2006). Osim više školskih zahtjeva, polazak u školu zahtijeva da dijete bude autonomnije, ima više samokontrole i emocionalne regulacije (Wilder i Lillvist, 2018). Izazovi za malu djecu na ovoj razini se množe jer im je gotovo sve novo. Od djece se može očekivati puno promjena kao i razvojnih zadataka kroz koje će prolaziti zajedno s roditeljima (Wilder i Lillvist, 2018). Za djecu je prisutan i element straha od nepoznatog koji može izazvati zbunjenost i tjeskobu koji mogu utjecati na ponašanje mnogo godina kasnije (Fabian i Dunlop, 2007). Također, pred odgojitelje se stavljaju novi izazovi u vidu pripreme djeteta za školu. Dijete treba zadovoljavati određene norme postavljene od strane školskog sustava kako bi bilo uspješno. Učitelji prolaze kroz izazov prihvaćanja učenika i omogućavanja istima što lakšu prilagodbu u novu sredinu i na novi oblik rada. Roditelji kao poveznica između obrazovnih sustava grade svoju i dječju sliku o obrazovnim ustanovama i kroz podršku istima pomažu tranziciju. Tranzicija je proces koji sve njene sudionike suočava s izazovima, bili oni lakši ili teži. U tranziciji dijete prolazi kroz najveću promjenu i suočava se s najviše izazova i zato je ključno da roditelji, vrtići i škole rade zajedno kako bi djetetu pomogli u svladavanju svega što je pred njega stavljeno.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je istražiti dječju i roditeljsku perspektivu prelaska djece iz ustanova ranog i predškolskog odgoja u školu, prije i nakon polaska djeteta u školu. Također, željelo se saznati pripremaju li roditelji djecu za školu, načine na koji to rade te koga smatraju odgovornim za pripremu djeteta za školu.

5.2. Problemi istraživanja

U skladu s ciljevima postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Utvrditi očekivanja roditelja od vrtića u pripremi djeteta za školu.
2. Utvrditi koja znanja i vještine roditelji smatraju potrebnim za polazak u školu.
3. Utvrditi smatraju li roditelji tranziciju iz vrtića u školu izazovom za dijete.
4. Utvrditi dječju perspektivu vrtića i škole.
5. Utvrditi dječju perspektivu rada odgojitelja i učitelja.
6. Utvrditi kako djeca doživljavaju djecu koja idu u vrtić i djecu koja idu u školu.
7. Utvrditi dječju perspektivu znanja i vještina potrebnih za polazak u školu.

5.3. Sudionici istraživanja

Sudionici istraživanja su bila djeca koja su 2020. godine bili polaznici predškolske skupine i njihovi roditelji. U poduzorku roditelja bilo je 9 roditelja, 6 majki i 3 oca. Poduzorak djece činilo je 9 djece, 4 dječaka i 5 djevojčica. Svi roditelji i djeca sudionici ovog istraživanja žive u Zagrebu. Jedno dijete sudionik istraživanja ima stariju sestru, 5 djece sudionika ima mlađu braću i sestre, dok njih 3 nema braću i sestre. Djeca sudionici istraživanja bili su u dobi od 6 i 7 godina.

5.4. Postupak istraživanja

5.4.1. Prikupljanje podataka

Podatci prikazani u ovom istraživanju prikupljeni su metodom intervjua. Intervju je oralna i verbalna metoda jer se svaki intervju, koji je snimljen, prepisuje u "papirni oblik" koji se potom kodira uz pomoć metoda kodiranja (Saldaña, 2009) te se na temelju utemeljene teorije radi inicijalno kodiranje (izdvajanje dijelova rečenica – generaliziranje) te se nakon toga formira aksijalno kodiranje, odnosno konstruira se model odnosa koji je osnova za konstruiranje utemeljene teorije (Denzin i Lincoln, 2005; Glaser i Strauss, 2006; Creswell, 2007). Kako bi se odgovorilo na postavljeni cilj podaci su prikupljeni polustrukturiranim intervjuom. Polustrukturirani intervju je vrsta intervjua u kojoj istraživač ispitaniku postavlja generalna pitanja na koja se otvoreno odgovara, tumači svoje mišljenje i prikazuje razumijevanje problematike, a istraživač ima punu slobodu postavljati potpitanja u svrhu detaljnijeg istraživanja (Mužić, 1999; Holloway i Jefferson, 2000; Cohen, Manion i Morrison, 2007; Lungsford Mears, 2009).

Intervju s roditeljima provodio se u dva dijela; 4 mjeseca prije nego što će djeca krenuti u školu i 4 mjeseca nakon što su djeca krenula u školu. Prvi dio intervjua sastojao se od 11 pitanja otvorenog tipa, a drugi dio intervjua sastojao se od 8 pitanja otvorenog tipa.

Inicijalna pitanja prvog dijela intervjua s roditeljima su sljedeća: *1. Kako je protekao prijelaz iz obitelji u vrtić za dijete (je li vrijeme adaptacije trajalo duže od očekivanog, je li se dijete teško odvajalo od vas)?; 2. Koja su vaša očekivanja od vrtića u pripremi djeteta za školu?; 3. Koja su vaša očekivanja od škole?; 4. Kako očekujete da će na dijete utjecati prelazak iz vrtića u školu?; 5. U čemu je vaše dijete dobro?; Kako će mu to doprinijeti u školi?; 6. Što dijete treba znati prije polaska u školu?; 7. Mislite li da će se dijete u školi suočiti s nekim izazovima? Kojim?; 8. Pripremate li vi dijete za školu? Kako?; 9. Navedite 3 riječi kojima biste opisali školu.; 10. Navedite 3 riječi kojima biste opisali vrtić.; 11. Jeste li vi voljeli školu?*

Inicijalna pitanja drugog dijela intervjua s roditeljima su sljedeća: 1. *Kako je protekao prijelaz iz vrtića u školu za dijete (je li djetetu dugo trebalo da se privikne na novu okolinu i novi način rada, je li se dijete teško odvajalo od vas)?*; 2. *U pripremi djeteta za školu imali ste očekivanja od vrtića, jesu li ta očekivanja ostvarena?*; 3. *Ranije ste imali očekivanja od škole, jesu li vaša očekivanja ostvarena?*; 4. *Kako je na vaše dijete utjecao prelazak iz vrtića u školu?*; 5. *Jesu li jake strane koje vaše dijete ima doprinijeli mu/joj u školi?*; 6. *S kojim izazovima se dijete suočilo u školi? Je li bilo pripremljeno na njih?*; 7. *Jeste li dobro procijenili znanja i vještine potrebne djetetu za polazak u školu?*; 8. *Kada biste ponovno pripremali vaše dijete za školu na što biste više obratili pažnju, što biste napravili drugačije?*

Intervju s djecom provodio se u dva dijela; 4 mjeseca prije nego što će djeca krenuti u školu i 4 mjeseca nakon što su djeca krenula u školu. Prvi dio intervjua sastojao se od 15 pitanja otvorenog tipa, a drugi dio intervjua sastojao se od 12 pitanja otvorenog tipa.

Pitanja su varirala ovisno o tijeku razgovora i dječjim odgovorima, no inicijalna pitanja prvog dijela intervjua s djecom su sljedeća: 1. *Jesi bio/bila u osnovnoj školi? Jesi li bio/bila na testiranju? Tko je bio s tobom?*; 2. *Po čemu misliš da je škola slična ili različita od vrtića? Što ima u dječjem vrtiću, a u školi nema? Koja je razlika? Što se sve radi u vrtiću, a što se ne radi u školi?* 3. *Može li se u vrtiću igrati škole? Kako?*; 4. *Znaš li nekoga tko ide u školu? Imaš li nekoga tko ti može pomoći kada kreneš u školu?*; 5. *Kako se igra i uči u vrtiću, a kako se igra i uči u školi? Može li se u školi igrati? Kako se mi ovdje igramo i učimo?*; 6. *A što se sve u školi baš "mora" raditi?*; 7. *Što radiš s prijateljima u vrtiću, a što misliš da ćeš raditi s prijateljima u školi?*; 8. *Što ćeš kada će ti trebati pomoć u školi? Tko ti može pomoći?*; 9. *Po čemu se razlikuju odgojitelji i učitelji? Jesu li slični? Što rade odgojitelji, a što učitelji?*; 10. *Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo je dijete koje ide u školu? Po čemu su slični?*; 11. *Što će se promijeniti kada kreneš u školu?*; 12. *Što voliš u vrtiću? Čemu se veseliš u školi?*; 13. *Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?*; 14. *Što sve treba znati u vrtiću, a što ćeš učiti u školi?*; 15. *Tko oblači dijete za vrtić, a tko za školu?*

Pitanja su varirala ovisno o tijeku razgovora i dječjim odgovorima, no inicijalna pitanja drugog dijela intervjua s djecom su sljedeća: 1. *Po čemu misliš da je škola slična ili različita od vrtića? Što ima u dječjem vrtiću, a u školi nema? Koja je razlika?*; 2. *Može li se u školi igrati vrtića? Kako?*; 3. *Je li ti netko od starijih prijatelja pomagao kada si došao/la u školu?*; 4. *Što radiš s prijateljima u školi?*; 5. *Kada ti treba pomoć u školi kome se obratiš?*; 6. *Po čemu se razlikuju odgojitelji i učitelji? Jesu li slični? Što rade odgojitelji, a što učitelji?*; 7. *Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo je dijete koje ide u školu? Po čemu su slični?*; 8. *Što se sve promijenilo od kada si krenuo/la u osnovnu školu?*; 9. *Što sve voliš u školi?*; 10. *Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?*; 11. *Što si sve naučio/la u vrtiću da ti je pomoglo u školi?*; 12. *Tko te oblači za školu i tko ti priprema knjige za školu?*

5.4.2. *Analiza podataka*

Obrada podataka temeljila se na zapisanom materijalu koji je snimljen i na kojem je provedena minimalna jezična korekcija. Nakon navedenog parafrazirane su sve snimke, a sadržaj je kodiran i podijeljen u manje cjeline. Potom su podatci uspoređeni i analizirani kako bi se utvrdilo postoje li sličnosti i razlike među istima.

6. REZULTATI

6.1. Intervju s roditeljima – 1. dio

Na pitanje *Kako je protekao prijelaz iz obitelji u vrtić za dijete (je li vrijeme adaptacije trajalo duže od očekivanog, je li se dijete teško odvajalo od vas)?* 44,44 % (f=4) ispitanika navodi da je prijelaz iz obitelji u vrtić trajao očekivano dugo, 33,33 % (f=3) ispitanika navode da je prijelaz protekao lako i da je trajao manje od očekivanog i 22,22 % (f=2) ispitanika navodi da je prijelaz bio težak i da je trajao duže od očekivanog. Prijelazi iz obitelji u vrtić su trajali u vremenskom periodu od 1 dana do 18 mjeseci, a očekivano trajanje adaptacije prema izjavama ispitanika je od 2 tjedna do 2 mjeseca („Trajalo je, očekivano, dva tjedna s obzirom na to da je bila jako vezana za nas. Puno suza u ta 2 tjedna, a ostalih 4,5 godina samo radost i veselje.“).

Na pitanje *Koja su vaša očekivanja od vrtića u pripremi djeteta za školu?* 66,67 % (f=6) ispitanika navodi da od vrtića očekuje da djecu upozna s brojevima, slovima i linijama, također 66,67 % (f=6) ispitanika navodi da od vrtića očekuje da dijete nauče samostalnosti i odgovornosti, 33,33 % (f=3) ispitanika navodi da je vrtić odgovoran za emocionalnu spremnost djeteta za školu, 1,11 % (f=1) ispitanika navodi da od vrtića očekuje da djecu nauči socijalnim vještinama, dok 1,11 % (f=1) ispitanika nema očekivanja od vrtića vezano uz pripremu djeteta za školu („Da dijete razvije pažnju, koncentraciju, samostalnost, socijalne vještine, te emocionalnu spremnost. Naravno, grafomotoriku, te da u toj dobi već zna brojke, slova, te osnovne stvari koje su zapravo važne za početnika osnovnoškolca“).

Na pitanje *Koja su vaša očekivanja od škole?* 77,78 % (f=7) ispitanika navodi da od škole očekuje da pruži djeci obrazovanje, 33,33 % (f=3) ispitanika navodi da očekuje od škole da nauči djecu socijalnim vještinama, 22,22 % (f=2) ispitanika navodi da očekuje da će djeca u školi razvijati kreativnost te se naučiti samostalnosti i odgovornosti te 11,11 % (f=1) ispitanika nema očekivanja od škole („Održavanje pozitivnog stava prema školi, razvoj sposobnosti učenja i usvajanja novih područja, razvoj vještina govora, pisanja, socijalnih vještina, prilagođavanje sadržaja i gradiva dobi i individualnim karakteristikama u okvirima koje je postavila struka“).

Na pitanje *Kako očekujete da će na dijete utjecati prelazak iz vrtića u školu?* 100 % (f=9) ispitanika navodi da će prijelaz iz vrtića u školu pozitivno utjecati na dijete („Očekivanja su pozitivna, bez većih problema, stav obitelji prema školi je pozitivan, starije dijete je školarac“).

Na pitanje *U čemu je vaše dijete dobro? Kako će mu to doprinijeti u školi?* 77,78 % (f=7) ispitanika navodi društvenost/otvorenost kao karakteristiku koja će pomoći djeci u tranziciji iz vrtića u školu, dok 44,44 % (f=4) ispitanika navodi znatiželju. 22,22 % (f=2) ispitanika navodi kreativnost kao karakteristiku koja će djeci doprinijeti u školi, a 22,22 % (f=2) ispitanika navodi različite karakteristike od svih drugih ispitanika od kojih se spominju odgovornost, marljivost, bistrina i upornost. („Društven je, znatiželjan, promišljen, voli suradnju, pokazuje interes za matematiku. Nadamo se da će se brzo snaći s tim temeljima“).

Na pitanje *Što dijete treba znati prije polaska u školu?* 55,56 % (f=5) ispitanika navodi da bi dijete trebalo znati osnovne informacije o sebi i svijetu oko sebe, 33,33 % (f=3) navodi kako bi dijete trebalo znati biti samostalno i odgovorno, 22,22 % (f=2) ispitanika smatra da bi djeca trebala biti emocionalno zrela te jednako toliko ispitanika smatra da bi djeca trebala znati slova, brojeve i grafomotoriku. 22,22 % (f=2) ispitanika smatra da djeca ne bi trebala imati posebna predznanja prije polaska u školu („Osnovna saznanja o sebi i okolini, te da uči za sebe, ne za roditelje“).

Na pitanje *Mislite li da će se dijete u školi suočiti s nekim izazovima? Kojim?* 77,78 % (f=7) ispitanika navodi promjenu sredine i nova poznanstva kao najveći izazov s kojim će se djeca suočiti prilikom tranzicije iz vrtića u školu, a 55,56 % (f=5) ispitanika smatra da će djeci izazov biti i novonastale obaveze s kojima će se suočiti. 33,33 % (f=3) ispitanika smatra neuspjeh izazovom s kojim će se djeca suočiti, a 11,11 % (f=1) ispitanika navodi sjedenje na satu, odnosno jednako toliko ispitanika navodi razvoj osobnosti kao izazov koji će biti stavljen pred djecu („Naravno, s puno njih. Nova poznanstva, novi učitelji, novi predmeti, prve ljubavi, svađe, razočaranja, prijateljstva, slomljeno srce, izlasci, izleti“).

Na pitanje *Pripremate li vi dijete za školu? Kako?* 66,67 % (f=6) ispitanika navodi razgovor o školi kao aktivnost koju provode s djecom u pripremi za školu, zatim slijedi

posjet školi i školskim prostorima s 55,56 % (f=5), čitanje i rješavanje zadataka s 33,33 % (f=3) i poticanje radoznalosti s 11,11 % (f=1) („Naravno, razgovaramo o školi, odlazimo u šetnje na školsko igralište i slično”).

Na pitanje *Navedite 3 riječi kojima biste opisali školu* 55,56 % (f=5) ispitanika istu povezuje s obrazovanjem, 33,33 % f= (3) sa zabavom, odgovornošću i socijalizacijom, 22,22 % (f=2) s odrastanjem, 11,11 % (f=1) s riječima obavezna, teška, lijepa, kompetentna, mala i stara („Socijalizacija, obrazovanje, zabava).

Na pitanje *Navedite 3 riječi kojima biste opisali vrtić* 66,67 % (f=6) ispitanika isti povezuje s igrom i socijalizacijom, 33,3 % (f=3) sa sigurnošću, 22,22 % (f=2) s učenjem i 11,11 % (f=1) s bezbrižnošću, odrastanjem, mudrošću, kreativnošću, kompetentnošću, individualnim pristupom i riječju moderan („Igra, prijatelji, odrastanje”).

Na pitanje *Jeste li vi voljeli školu?* 100 % (f=9) ispitanika navodi kako je voljelo školu („Jesam, jako, nikad nisam gledala na školu kao na mogući problem. Nadam se da ću prenijeti taj osjećaj i na svoje cure”).

6.2. Intervju s roditeljima – 2.dio

Na pitanje *Kako je protekao prijelaz iz vrtića u školu za dijete (je li djetetu dugo trebalo da se privikne na novu okolinu i novi način rada, je li se dijete teško odvajalo od vas)?* 66,67 % (f=6) ispitanika navodi da se dijete prilagodilo odmah, odnosno da je prijelaz bio lagan, dok njih 33,33 % (f=3) navodi da je prijelaz trajao očekivano dugo („Bez problema, puno smo pričali i pripremili se na vrijeme. Odmah se priviknula i prihvatila novu okolinu“).

Na pitanje *U pripremi djeteta za školu imali ste očekivanja od vrtića, jesu li ta očekivanja ostvarena?* 100 % (f=9) ispitanika navodi da su očekivanja ostvarena („Imali smo očekivanja u smislu da zna neke osnove pisanja i čitanja, što je i imala i usvojila“).

Na pitanje *Ranije ste imali očekivanja od škole, jesu li vaša očekivanja ostvarena?* 55,56 % (f=5) ispitanika navodi da su očekivanja ostvarena, 33,33 % (f=3) navodi da očekivanja nisu ostvarena, dok 11,11 % (f=1) navodi da ne mogu procijeniti („Nisu u potpunosti. Mislim da se radi na zastarjelim principima, nema razumijevanja u učenju, ne uče kako učiti već samo primaju puno informacija često netočnih i nepotrebnih“).

Na pitanje *Kako je na vaše dijete utjecao prelazak iz vrtića u školu?* 55,56 % (f=5) ispitanika navodi da je prijelaz na dijete utjecao pozitivno, dok ih 44,44 % (f=4) navodi da je prijelaz bio emocionalno zahtjevan za dijete („Kratko joj je trebalo da shvati da je u školi i da vrtića više nema i da nije sve igra nego da ima i obaveze“).

Na pitanje *Jesu li jake strane koje vaše dijete ima doprinijeli mu/joj u školi?* 100 % (f=9) ispitanika navodi da jesu. Ispitanici posebno ističu prilagodljivost, komunikativnost, otvorenost, upornost, snalažljivost, toleranciju, znatiželju, kreativnost, društvenost i empatičnost („Jesu. Pogotovo komunikativnost, otvorenost, ima već jako dobru "vibru" s učiteljicom, sve joj govori i otvoren je“).

Na pitanje *S kojim izazovima se dijete suočilo u školi? Je li bilo pripremljeno na njih?* 55,56 % (f=5) ispitanika navodi promjenu socijalne okoline kao izazov s kojim se dijete suočilo, 44,44 % (f=4) navodi način rada i obaveze kao izazov, a 22,22 % (f=2) ispitanika navodi da se dijete nije suočilo s izazovima. Između ispitanika koji navode

da se dijete suočilo s izazovima u školi, njih 57,14 % (f=4) navodi da je dijete bilo pripremljeno, 14,28 % (f=1) navodi da dijete nije bilo pripremljeno, a 28,57 % (f=2) nije odgovorilo na ovaj dio pitanja („Svakako nova okolina, različiti karakteri, učiteljice, obaveze, zadaća, sjedenje u klupi i fokus umjesto igranja, ali bila je spremna na sve“).

Na pitanje *Jeste li dobro procijenili znanja i vještine potrebne djetetu za polazak u školu?* 100 % f= (9) ispitanika navodi da su dobro procijenili znanja i vještine potrebne djetetu za polazak u školu („Većinom jesam, neke stvari nisam, ali nikad ne znaš baš sve“).

Na pitanje *Kada biste ponovno pripremali vaše dijete za školu na što biste više obratili pažnju, što biste napravili drugačije?* 55,56 % (f=5) ispitanika navodi da ne bi ništa mijenjali, 22,22 % (f=2) navodi da bi više čitali s djecom, 11,11 % (f=1) navodi da bi više razgovarali s djecom o načinu rada škole i 11,11 % (f=1) navodi da bi manje stvarali djeci stres oko polaska u školu („Uvijek se može više, ali ništa značajno ne bi mijenjali, više bi joj čitali, još više doživljaja i iskustva joj pružili jer sve to utječe na njen razvoj“).

6.3. Intervju s djecom – 1. dio

Na pitanje *Jesi bio/bila u osnovnoj školi? Jesi li bio/bila na testiranju? Tko je bio s tobom?* 88,89 % (f=8) ispitanika je bilo u školi prije samog upisa, a 11,11 % (f=1) nije bilo. 44,44 % (f=4) ih je bilo s majkom, 11,11 % (f=1) s ocem, a 33,33 % (f=3) s majkom i ocem („Da, kada sam bio na upisu i kada sam bio na testu. Išao sam s mamom i tatom.“).

Na pitanje *Po čemu misliš da je škola slična ili različita od vrtića? Što ima u dječjem vrtiću, a u školi nema? Koja je razlika? Što se sve radi u vrtiću, a što se ne radi u školi?* 66,67 % (f=6) ispitanika smatra da su škola i vrtić različiti, a 33,33 % (f=3) smatra da su slični. Od različitosti, 100 % (f=9) ispitanika navodi način rada, odnosno sjedenje i učenje u školi i 88,89 % (f=8) navodi postojanje igre i igračkaka u vrtiću („Pa zato što se u školi ne igraš tako puno i u školi većinom sjediš za stolom. U vrtiću ima puno više igračkaka nego u školi. Pa, u školi ima puno više radnih stolova i cijelo vrijeme se pišu zadaće.“).

Na pitanje *Može li se u vrtiću igrati škole? Kako?* 100 % (f=9) ispitanika tvrdi da se u vrtiću može igrati škole („Uzmemo neki stol i stolice i ploču i onda pišemo po njoj i onda se igramo.“).

Na pitanje *Koga sve poznaješ tko ide u školu? Imaš li nekoga tko ti može pomoći kada kreneš u školu?* 88,89 % (f=8) ispitanika poznaje nekog starijeg tko ide u školu, a 11,11 % (f=1) ne poznaje. Od sudionika koji poznaju nekog starijeg, njih 50 % (f=4) smatra da ih mogu tražiti pomoć, a 50 % (f=4) smatra da im starija djeca ne mogu pomoći („Oni koji su druge godine bili predškolarci, mogli bi pomoći. Oko recimo zadaće tako. Mogu mi pokazati, ali oni ne idu sa mnom u školu.“).

Na pitanje *Kako se igra i uči u vrtiću, a kako se igra i uči u školi? Može li se u školi igrati? Kako se mi ovdje igramo i učimo?* 88,89 % (f=8) sudionika smatra da se u vrtiću uči, dok ih 66,67 % (f=6) smatra da se u školi ne može igrati („U vrtiću uzmeš lutku ili dvije i onda govoriš i glumiš nešto, a u školi se to ne može.“)

Na pitanje *Što se sve u školi baš "mora" raditi?* 66,67 % (f=6) sudionika smatra da se u školi mora pisati zadaća, 44,44 % (f=4) smatra da se mora učiti, 22,22 % (f=2) da se mora slušati učiteljica, a 11,11 % (f=1) smatra da se u školi ništa ne mora („Moraš raditi zadaću i napraviti sve što učiteljica kaže.”)

Na pitanje *Što radiš s prijateljima u vrtiću, a što misliš da ćeš raditi s prijateljima u školi?* 100 % (f=9) sudionika navodi da se u vrtiću s prijateljima igraju, a 66,67 % (f=6) smatra da u školi s prijateljima učiš ili pišeš zadaću, 22,22 % (f=2) da se igraš s prijateljima, a 11,11 % (f=1) ne zna što se s prijateljima radi u školi („S prijateljima u školi učiš, a s prijateljima u vrtiću se igraš.”)

Na pitanje *Što ćeš kada će ti trebati pomoć u školi? Tko ti može pomoći?* 44,44 % (f=4) sudionika navodi da za pomoć u školi mogu pitati učiteljicu, 44,44 % (f=4) navodi prijatelje, a 33,33 % (f=3) navodi da ne mogu pitati nikoga za pomoć („Digneš ruku i pitaš učiteljicu ili pitaš prijatelja.”).

Na pitanje *Po čemu se razlikuju odgojitelji i učitelji? Jesu li slični? Što rade odgojitelji, a što učitelji?* 44,44 % (f=4) navodi da učiteljice uče djecu, 33,33 % (f=3) da pišu po ploči, 11,11 % (f=1) da su stroge, a 11,11 % (f=1) ne zna koji je posao učiteljice. 33,33 % (f=3) sudionika navodi da odgojitelji rješavaju probleme i paze na djecu, 22,22 % (f=2) navodi da se odgojitelji igraju s djecom, a 22,22 % (f=2) djece ne zna koji je posao odgojitelja („Nisu slični, tete u vrtiću paze na djecu, a učitelji uče djecu u školi.”).

Na pitanje *Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo je dijete koje ide u školu? Po čemu su slični?* 66,67 % (f=6) sudionika navodi da dijete koje ide u školu je veliko, 44,44 % (f=4) navodi da je pametno i 11,11 % (f=1) navodi da nije razigrano. 44,44 % (f=4) sudionika navodi da dijete koje ide u vrtić je maleno, razigrano i 22,22 % (f=2) navodi da je dijete koje ide u vrtić manje pametno od djeteta koje ide u školu („Dijete iz vrtića je malo, a dijete iz škole je veliko. Slični su po visini.”).

Na pitanje *Što će se promijeniti kada kreneš u školu?* 44,44 % (f=4) sudionika navodi da će se polaskom u školu promijeniti to što će imati manje vremena i više zadataka, 33,33 % (f=3) navodi da će narasti, 22,22 % (f=2) navodi da će se promijeniti socijalna

okolina i 11,11 % (f=1) navodi da se neće ništa promijeniti („Morati ću učiti, sada ne moram učiti.“).

Na pitanje *Što voliš u vrtiću? Čemu se veseliš u školi?* 77,78 % (f=7) sudionika navodi da se u vrtiću voli igrati, 22,22 % (f=2) navode da vole sve u vrtiću, 22,22% (f=2) navode da vole crtati, a 11,11 % (f=1) voli pisati u vrtiću. 77,78 % (f=7) sudionika navodi da se veseli učenju i pisanju zadaće u školi, 22,22 % (2) navodi da se veseli odmoru, a 11,11 % (f=1) navodi da se ne veseli ničemu („Voljet ću učiti u školi, a u vrtiću se volim igrati s prijateljicama, slagati kuću s prijateljicama, igrati se frizera s prijateljicama.“).

Na pitanje *Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?* 66,67 % (f=6) sudionika navodi da je u vrtić dobro ići jer tamo malo učiš, 44,44 % (f=4) navodi da je dobro ići jer se igraš, a 11,11 % (f=1) navodi da je u vrtić dobro ići jer se tamo crta („U vrtiću možeš naučiti kako biti u školi, a u školi nešto naučiš.“).

Na pitanje *Što sve treba znati u vrtiću, a što ćeš učiti u školi?* 66,67 % (f=6) sudionika smatra da se prije polaska u školu mora znati čitati i računati, 55,56 % (f=5) smatra da se mora znati pisati, vježbati i samostalno obavljati higijenu, 44,44 % (f=4) smatra da se mora znati crtati i pjevati, a 22,22 % (f=2) smatra da se mora znati lijepo sjediti („Čitati i pisati i sam prati ruke.“).

Na pitanje *Tko oblači dijete za vrtić, a tko za školu?* 66,67 % (f=6) sudionika smatra da se djeca u vrtiću trebaju samostalno oblačiti, dok njih 44,44 % (f=4) smatra da djecu trebaju oblačiti roditelji ili odgojitelji. 100 % (f=9) sudionika smatra da se djeca u školi trebaju samostalno oblačiti („U školi se to mora sam, a u vrtiću te ponekad mama ili teta.“).

6.4. Intervju s djecom – 2. dio

Na pitanje *Po čemu misliš da je škola slična ili različita od vrtića? Što ima u dječjem vrtiću, a u školi nema? Koja je razlika?* 100 % (f=9) sudionika navodi da se u školi uči, a u vrtiću igra i to smatraju najvećom razlikom između vrtića u škole, 22,22 % (f=2) navodi da u školi moraju biti tihi, a u vrtiću nisu morali („U vrtiću se igra, a u školi se uči. U školi ima knjiga, u vrtiću ne, a u vrtiću ima igračkica, a u školi ne. Kada u školi završi odmor moramo sjediti na mjestu. Djeca se u vrtiću igraju, crtaju i slobodni su, a u školi se piše, likovni se radi i nešto. U školi se može samo igrati na kraju, a u vrtiću se ne uči.“).

Na pitanje *Može li se u školi igrati vrtića? Kako?* 66,67 % (f=6) sudionika navodi da se u školi može igrati vrtića, 22,22 % (f=2) navodi da se ne može u školi igrati vrtića, a 11,11 % (f=1) navodi da ne zna odgovor na pitanje („Ne, nemam baš vremena. Mogu samo vani na igralištu.“).

Na pitanje *Je li ti netko od starijih prijatelja pomagao kada si došao/la u školu?* 100 % (f=9) sudionika navodi da im starija djeca koju su ranije poznavali, u školi nisu pomogla vezano uz učenje i snalaženje u školi („Pa kako kada. Mogli su, ali nisu.“).

Na pitanje *Što radiš s prijateljima u školi?* 66,67 % (f=6) sudionika navodi da se s prijateljima u školi igra, 55,56 % (f=5) navodi da s prijateljima u školi uči i piše zadaće, a 11,11 % (f=1) navodi da s prijateljima u školi sjedi i priča („Igram se s njima i učim s njima.“).

Na pitanje *Kada ti treba pomoć u školi kome se obratiš?* 100 % (f=9) sudionika navodi da se u školi za pomoć mogu obratiti učiteljici („Prvo pokušavam riješiti sama, a onda učiteljicu pozovem.“).

Na pitanje *Po čemu se razlikuju odgojitelji i učitelji? Jesu li slični? Što rade odgojitelji, a što učitelji?* 77,78 % (f=7) sudionika navodi da učiteljice uče djecu, 22,22 % (f=2) navodi da su učiteljice stroge, dok ih 11,11 % (f=1) navodi da učiteljice paze na djecu. 55,56 % (5) sudionika navodi da odgojiteljice paze na djecu, 22,22 % (2) navodi da uče djecu, 11,11 % (f=1) navodi da su stroge i rješavaju probleme, dok 11,11 % (f=1) ne zna koji je posao odgojitelja („Ne baš previše, učiteljica malo više više.“).

Oboje se bavite djecom. Tete zaigravaju djecu i paze na njih, a u školi ih nešto nauče i malo brinu za djecu, ne baš previše.").

Na pitanje *Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo je dijete koje ide u školu? Po čemu su slični?* 88,89 % (8) sudionika navodi da je dijete koje ide u školu veliko, 55,56 % (f=5) navodi da je pametno, 22,22 % (f=2) navodi da je pristojno i ozbiljno, a 11,11 % (f=1) navodi da je samostalno. 77,78 % (f=7) sudionika navodi da je dijete koje ide u vrtić malo, 44,44 % (f=4) navodi da je manje pametno, 22,22 % (f=2) navodi da je razigrano i da ne slijedi pravila i 11,11 % (f=1) navodi da dijete koje ide u vrtić nije samostalno („Dijete koje ide u vrtić se igra, a dijete koje ide u školu uči. Ja sam velika, a oni maleni, Ja malo više znam.").

Na pitanje *Što se sve promijenilo od kada si krenuo/la u osnovnu školu?* 44,44 % (f=4) sudionika navodi da se od polaska u školu promijenilo to što se rano ustaju, 33,33 % (f=3) navodi da imaju više obaveza, 22,22 % (f=2) navodi da se ništa nije promijenilo, a 11,11 % (1) navodi da se promijenila socijalna okolina i da više sjede („Imam više obaveza i moram se ranije ustajati.").

Na pitanje *Što sve voliš u školi?* 55,56 % (f=5) sudionika navodi da voli matematiku u školi, 22,22 % (f=2) navodi da voli biti vani i na odmoru, 11,11% (f=1) navodi da voli hrvatski, 11,11% (f=1) navodi da voli prijatelje i 11,11% (f=1) navodi da voli slikanje u školi („U školi volim matematiku i odmor.").

Na pitanje *Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?* 77,78 % (f=7) sudionika navodi da je dobro ići u vrtić da malo učiš i da se pripremiš za školi, 33,33 % (f=3) navodi da je dobro ići kako bi se igrao, 22,22 % (f=2) da naučiš pravila ponašanja, 11,11 % (f=1) da nađeš prijatelje i 11,11 % (f=1) ne zna zašto je dobro ići u vrtić. 100% (f=9) sudionika navodi da je dobro ići u školu jer se tamo uči („U školu je bolje ići zato da učiš i razmišljaš matematiku, hrvatski i dalje, a u vrtiću se možeš igrati, zabavljati, nešto pisati, naučiti kao u školi.").

Na pitanje *Što si sve naučio/la u vrtiću da ti je pomoglo u školi?* 44,44 % (f=4) sudionika navodi da u vrtiću nisu naučili ništa što im je pomoglo u školi, 33,33 % (f=3) navodi da su naučili pisati i crtati, 22,22 % (f=2) navodi da su naučili čitati, a 11,11 %

(f=1) navodi da su naučili matematiku i pjevati. („Čitati i pisati, ali je to u školi malo napornije.“).

Na pitanje *Tko te oblači za školu i tko ti priprema knjige za školu?* 100% (f=9) sudionika navodi da su samostalni u oblačenju za školu, dok ih 55,56 % (f=5) navodi da im roditelji nose torbu za školu („Sama se oblačim i ja si pripremam knjige ili mama, a tata mi nosi torbu jer je teška, ali mogu i ja.“).

7. RASPRAVA

Prijelaz iz vrtića u školu prema roditeljima je trajao kraće od prijelaza iz obitelji u vrtić, što je bilo i očekivano s obzirom na to da roditelji navode očekivano vrijeme prilagodbe na školu jedan do dva tjedna, a očekivano vrijeme prilagodbe na vrtić od dva tjedna do dva mjeseca.

Od očekivanja od vrtića u pripremi za školu najviše se ističu upoznavanje s brojevima, slovima i linijama, kao i učenje samostalnosti i odgovornosti te su prema mišljenju roditelja sva očekivanja ispunjena. Također, smatraju da dijete prije polaska u školu treba znati osnovne informacije o sebi i svijetu oko sebe, ali ne definiraju koga smatraju odgovornim za to. U istraživanju koje je provela autorica Einarsdottir (2008) roditelji su naveli da bi željeli da njihova djeca u vrtiću nauče socijalne i emocionalne vještine. Može se zaključiti da su mišljenja roditelja u ova dva istraživanja slična prema tome što oba uzorka roditelja navode socijalne vještine kao vještine i znanja koja žele da dijete nauči u vrtiću, no i različita jer u ovom istraživanju roditelji također navode vještine početnog čitanja i pisanja i matematičke vještine. Djeca smatraju da su kompetencije za polazak u školu čitanje, pisanje, računanje, vježbanje, crtanje, pjevanje i samostalno obavljanje higijene. Nakon polaska u školu većina djece navodi kako u vrtiću nisu naučili vještine koje su im bile potrebne za školu. Prema istraživanju autorice Einarsdottir (2010) djeca koja su sudjelovala u istraživanju, čitanje, pisanje i matematiku smatrala su glavnim vještinama potrebnim za polazak u školu. Iz oba istraživanja može se zaključiti da djeca smatraju vještine početnog čitanja i pisanja i matematičke vještine vještinama koje su potrebne za polazak u školu. Djeca su u odnosu na roditelje u ovom istraživanju orijentirana na normativna znanja koja smatraju bitnima, dok roditelji navode i praktična znanja.

Od škole roditelji su najviše očekivali formalno obrazovanje, no očekivanje koje navode kao neispunjeno je način rada škole. Clarke i Sharpe (2018) u svom istraživanju navode da su roditelji općenito zadovoljni organizacijom i disciplinom škola, no da se više od polovice roditelja žalilo na nesimpatične ili 'žestoke' učitelje. Iz navedenog se može zaključiti da osim formalnog obrazovanja, roditelji od škole očekuju i određen način rada koji njima više odgovara od postojećeg načina rada škole te empatiju učitelja/ice.

Prelazak iz vrtića u školu roditelji su predvidjeli kao pozitivno iskustvo za dijete, no 4 mjeseca nakon polaska djeteta u školu, dio roditelja navodi da je iskustvo prelaska bilo emocionalno zahtjevno za dijete. U istraživanju autorica Clarke i Sharpe (2018) roditelji su naveli da su se djeca dobro prilagodila na školu nakon nekoliko početnih nemira koji su se uglavnom odnosili na nesimpatične ili 'žestoke' učitelje, no također su naveli da je iskustvo prijelaza bilo stresno za njih i dijete. Prema navedenom se može zaključiti da je iskustvo prijelaza iz vrtića u škole emocionalno zahtjevno za djecu i roditelje.

Od osobnih karakteristika koje će djetetu pomoći u školi roditelji u ovom istraživanju najviše navode društvenost i otvorenost te se u ponovljenom upitniku slažu da su te karakteristike doprinijele djeci u prelasku. Prema istraživanju koje su provele autorice Clarke i Sharpe (2018) roditelji su različito procjenjivali karakteristike i vještine svoje djece, no većinom su navodili akademske vještine djeteta koje će pomoći djetetu u prijelazu iz vrtića u školu. Iz navedenog je vidljivo da roditelji u ovim istraživanjima nisu imali jednaku perspektivu o osobnim karakteristikama koje će djetetu pomoću pri prijelazu.

Kao izazove s kojima se dijete suočava prilikom prelaska roditelji navode promjenu socijalne okoline i obaveze te većina ispitanika smatra da su djeca bila pripremljena za iste. Djeca su kao najveću promjenu koju će doživjeti polaskom u školu navela da će imati manje vremena i više obaveza te se nakon polaska u školu s istim slažu i dodaju rano ustajanje kao veliku promjenu. U istraživanju autorica Clarke i Sharpe (2018) roditelji su izazovom smatrali ispite i predmete: matematiku, materinji jezik te novonastale okolnosti u kojima djeca trebaju biti neovisna. Djeca iz istog istraživanja su imala jasan uvid u svoje snage i slabosti, školska pravila, rutine i očekivanja te su se dobro prilagodila školi, iako je bilo početnih poteškoća zbog razlika između predškolskog i školskog okruženja, zahtjeva, očekivanja i različitih stilova poučavanja. Može se zaključiti da su roditelji i djeca iz oba istraživanja kao zahtjeve u prijelazu prepoznali obaveze s kojima će se djeca suočiti.

Većina roditelja u ovom istraživanju je s djecom posjećivala školu i školske prostore te razgovarala o školi kao dio pripreme za školu i većina ih ne bi ništa promijenila vezano uz svoj dio angažmana kod pripreme za školu. Djeca također navode da su posjećivala školu ili školske prostore prije samog polaska u školu i također većina

navodi da su s njima u tome sudjelovale majke, odnosno oba roditelja zajedno. Navedeno potvrđuje rezultate istraživanja koje je provela autorica Einarsdottir (2013) u kojem djeca navode da su posjetila osnovnu školu s roditeljima, koji su ih upoznali sa zgradom i organizacijom školskog dana prije polaska u školu.

Roditelji povezuju školu sa znanjem, vrtić s igrom, a zajedno ih povezuju sa socijalizacijom. Unatoč sadašnjem nezadovoljstvu s načinom rada škole koji se nije puno mijenjao otkada su išli u školu, svi roditelji navode da su školu voljeli.

Dječje poimanje škole i učitelja/ice, odnosno vrtića i odgojitelja je to da su vrlo različiti, odnosno da se u vrtiću igra i da odgojitelji brinu za djecu, rješavaju probleme i igraju se s djecom, a u školi se uči i piše zadaća, a učitelji/ce uče djecu. U istraživanju autorice Einarsdottir (2010) djeca također kao ulogu učitelja/ice navode poučavanje djece te da su škola i vrtić različiti, no nisu u potpunosti mogli objasniti razliku. Nadalje, u istraživanju autorica Clarke i Sharpe (2018) djeca navode da su se u vrtiću više igrala, dok u školi rade te da su učitelji stroži. Nakon polaska u školu djeca su zadržala isto mišljenje i navela kao različitost to da u školi moraju biti tiši.

Iako su u vrtiću djeca imala potrebu igrati se škole i većina djece je imala razrađenu igru koja je uključivala dijete koje je u ulozi učitelja/ice, djecu u ulozi učenika, ploču, knjige, u školi djeca nemaju potrebu igrati se vrtića, iako tvrde da za to imaju priliku.

Djeca smatraju da nisu imala podršku prijatelja ili poznanika koji su išli u starije razrede škole, unatoč tome što je polovica djece prije polaska u školu navela da očekuje pomoć starijih prijatelja ili poznanika. Također, kao osobu kojoj se mogu obratiti ranije su navodila učitelja/icu i prijatelje, a nakon polaska u školu navode samo učitelja/icu. Mišljenje djece o tome može li se u školi igrati s prijateljima se promijenilo nakon polaska u školu, odnosno iako su ranije djeca tvrdila da se u školi ne mogu igrati s prijateljima, nakon polaska u školu većina djece navodi da se s prijateljima u školi igraju. Prema istraživanju Clarke i Sharpe (2018) djeca nakon polaska u školu navode prijatelje kao partnere koji im pomažu i čekaju ih, a ne samo kao djecu s kojom se igraju. Iz navedenog se može zaključiti da djeca iz oba istraživanja imaju različite perspektive prijateljskih odnosa, kao i osoba od kojih mogu očekivati pomoć u školi.

Stav djece o razlikama između djeteta koje ide u školu i onoga koje ide u vrtić nije se promijenio, odnosno djecu koja idu u školu smatraju većom, pametnijom i samostalnom, a onu koja idu u vrtić manjom, manje pametnom i nesamostalnom. Navedeno potvrđuje istraživanje koje su provele autorice Clarke i Sharpe (2018) u kojem su djeca navela da se vesele odlasku u 'veliku školu'. Može se zaključiti da djeca školu doživljavaju kao instituciju koju pohađaju samo velika djeca.

Kao dobre strane polazjenja vrtića djeca navode to da malo uče i igraju se, a kao dobre strane polazjenja škole navode učenje, dok u istraživanju autorice Einarsdottir (2008) djeca doživljavaju vrtić kao mjesto koje je potrebno za boravak djeci dok su roditelji na poslu. Iz navedenog se može zaključiti da djeca učenje kroz igru ne doživljavaju učenjem i da vrtić ne smatraju obrazovnom ustanovom, za razliku od škole koju u potpunosti poistovjećuju s obrazovanjem.

8. ZAKLJUČAK

Tranzicija je proces koji uključuje više aktera koji međusobnim partnerstvom mogu djetetu pomoći u prilagodbi na novu socijalnu okolinu, nove zahtjeve i novi način rada. U pripremi djeteta za školu svi sudionici tranzicije imaju svoju ulogu i svaka je jednako važna i utječe na dijete. Kako bi partnerstvo među sudionicima bilo partnerstvo, hijerarhija ne smije postojati.

Novi nametnuti zahtjevi koje škola stavlja pred djecu stvaraju nove obaveze, odgovornost i način života. U svrhu uspješnosti prijelaza iz vrtića u školu potrebno je komunicirati o ulogama i očekivanjima svih sudionika tranzicije. Iako različiti načini rada i pristupi obrazovanju, rani i predškolski odgoj i obrazovanje i osnovnoškolsko obrazovanje su dio obrazovnog sustava i kao takvi trebaju surađivati. Otvorenost i prilagodljivost jednog sustava u odnosu na drugi sustav djeci otežava tranziciju i povećava promjenu s kojom je dijete suočeno. Roditelji veliku odgovornost u normativnoj pripremi djeteta za školu pridaju dječjim vrtićima iako ih pritom ne smatraju mjestom učenja. Izazovi s kojima se djeca suočavaju u tranziciji iz vrtića u školu mogu im odrediti daljnji uspjeh u školi i način nošenja sa stresnim situacijama. Individualiziranje osnovnoškolskog programa prema potrebama i sposobnostima djece kod djece bi potaknulo puni potencijal. Normiranje djece pretvara ih u bolje i lošije i sa tom stigmom ulaze u novo poglavlje svog života koje će im odrediti ostatak života.

Može li se igra nametnuti kao sredstvo učenja izvan ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ili će igra ostati samo igra? Zašto je frontalno poučavanje više obrazovanje nego iskustveno učenje? To su samo neka od pitanja na koja moramo pronaći odgovor u svrhu unaprjeđenja tranzicije djeteta iz vrtića u školu, jer u središtu tranzicije je dijete, a ne zahtjevi i norme koje se trebaju ispuniti.

LITERATURA

Alderson, P. (2003). *Institutional rites and rights: A century of childhood* (inaugural professorial lecture). Institute of Education, University of London.

Belsky, J. i MacKinnon, C. (1994). Transition to school: Developmental trajectories and school experiences. *Early Education and Development*, 5(2), 106 – 119.

Clarke, C. i Sharpe, P. (2018). Transition from Preschool to Primary School: An Overview of the Personal Experiences of Children and their Parents in Singapore. *European Early Childhood Education Research Journal*, 11(1), 15 – 23.

Curtis, A.M. (1986). *A curriculum for the pre-school child: Learning to learn*. NFER-Nelson.

Ćosić - Pregrad, I. (2008). *Oproštaj s vrtićem i priprema za školu*. Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba. <https://www.poliklinika-djeca.hr/zaroditelje/skola/oprostaj-s-vrticem-i-priprema-za-skolu/> (preuzeto 5.7.2021.)

Čudina – Obradović, M. (2008). Spremnost za školu: Višestrukost značenja i njegova suvremena upotreba. *Odgojne znanosti*, 10(2), 285 – 300.

Denzin, N. i K., Lincoln, Y. S. (ur). (2005). *The SAGE Handbook of Qualitative Research*. Thousands Oaks: SAGE.

Einarsdottir, J. (2006). From Pre-School to Primary School: When Different Contexts Meet. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50, 165 - 184.

Einarsdottir, J. (2008). Children's and parents' perspectives on the purposes of playschool in Iceland. *International Journal of Educational*, 47(5), 283 - 291.

Einarsdottir, J. (2010). Children's experiences of the first year of primary school, *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(2), 163 - 180.

Einarsdottir, J. (2013). Transition from preschool to primary school in Iceland from the perspectives of children. U: K. Margetts i S. Kienig (ur.), *International perspectives on transition to school: Reconceptualising beliefs, policy and practice* (str. 69 – 78). Routledge.

Fabian, H. i Dunlop A. W. (2007). *Outcomes of Good Practice in Transition Processes for Children Entering Primary School. Working Papers in Early Childhood Development, No. 42*. Bernard Van Lerr Foundation.

Griebel, W. i Niesel, R. (2012). Prijelaz u osnovnu školu – razumijevanje svih uključenih i učinci njihove suradnje. *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 4(7), 4 – 6.

Hedegaard, M. i Fler, M. (2019). New Conceptions and understandings of Transitions. U: M. Hedegaard i M. Fler (ur.), *Children's transitions in everyday life and institutions* (str. 1 – 18). Bloomsbury Academic.

Hrvatski sabor. (2008). *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*. <http://www.propisi.hr/print.php?id=2561> (preuzeto 20.7.2021.)

Hrvatski sabor. (2013). *Ustav Republike Hrvatske*. <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> (preuzeto 21.7.2021.)

Hrvatski sabor. (2018). *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-skoli> (preuzeto 20.7.2021.)

Lillvist, J. i Wilder J. (2018). Learning Journey: a conceptual framework for analyzing children's learning in educational transitions. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(5), 688 – 700.

Margetts, K. (2003). Children Bring More to School than Their Backpacks: Starting School Down Under. *European Early Childhood Education Research Monograph, Series No. 1*.

Margetts, K. (2005). Children's Adjustment to The First Year of Schooling Indicators of Hyperactivity, Internalising and Externalising Behaviours. *International Journal of Transitions in Childhood*, 1, 36 – 44.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2015). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_5_95.html (preuzeto 20.7.2021.)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2014). *Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html (preuzeto 30.7.2021.)

Mužić, V. (1999). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Educa.

Saldaña, J. (2009). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. SAGE.

Somolanji Tokić, I. (2016). Dječji vrtić i osnovna škola - modeli odnosa i nove perspektive. U: V. Mlinarević, T. Vonta i T. Borovac (ur.), *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje- izazovi i perspektive* (str. 217-223). Dječji vrtić Osijek, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

Somolanji Tokić, I. i Kretić Majer, R. (2015). Dijete kao aktivni sudionik polaska u osnovnu školu. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 61(1), 103 – 110.

Vadahi, F., Bilali, E., Kroni, M. i Bushati, J. (2017). Reflections about readiness of the pupils to start school. *Pannoniana: Časopis za humanističke znanosti*, 1(2), 8 – 21.

Visković, I., i Radić, M. (2016). Razvojne mape kao način boljeg razumijevanja dječjeg razvoja. U: I. Visković (ur.), *Strategije učenja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 133 – 139). Dječji vrtić "Biokovsko zvonce".

Visković, I. (2018). Transition Processes from Kindergarten to Primary School. *Croatian Journal of Education*, 20(Sp. Ed. 3), 51 - 75.

Visković, I. i Višnjic Jevtić, A. (2019). *Je li važnije putovati ili stići !?- Prijelazi djece rane i predškolske dobi iz obitelji u odgojno-obrazovne institucije*. ALFA.

Višnjić Jevtić, A., Lapat, G. i Galinec, M., (2018). The Role of Early Childhood Education in Developing Social Competence of Roma Children. *Croatian Journal of Education*, 20 (Sp. Ed. 3), 77-91.

PRILOG 1 – PRVI DIO INTERVJUA (DJECA)

1. Jesi bio/bila u osnovnoj školi? Jesi li bio/bila na testiranju? Tko je bio s tobom?

D1 (Ž): Bila sam. Tata, više se ne sjećam kada je to bilo, to je bilo već odavno

D2 (M): Da, jesam. Upisao se prije nego što sam krenuo u Split. Mama je bila sa mnom.

D3 (Ž): Bila sam u školi s mamom, tatom i sekom.

D4 (Ž): Bila sam dva puta na probnom danu u jednoj školi u koju smo rekli da ćemo ići. Mama i tata

D5 (M): Da, ove godine s mamom.

D6 (Ž): Da, ne znam kada. S mamom sam išla

D7 (M): Da, kada sam bio na upisu i kada sam bio na testu. Išao sam s mamom i tatom

D8 (Ž): Bila sam dva puta, išla sam na upis i vježbati u školu i išla sam gledati školu. Dva puta sam išla u školu, a ovaj drugi put sam gledala učionicu i išla sam se upisati u školu. Za upisati je bila ja i mama i sestra, isto kao i kada smo išli vježbati u knjižnici u školu

D9 (M): Ne, tada sam bio na moru pa su mi mama i tata išli vidjeti u školu

2. Po čemu misliš da je škola slična ili različita od vrtića? Što ima u dječjem vrtiću, a u školi nema? Koja je razlika? Što se sve radi u vrtiću, a što se ne radi u školi?

D1 (Ž): U školi trebaš sjediti i učiti zadaću, a u vrtiću ponekad se možeš igrati, a nekad ne. Zadaće radimo u školi, a u vrtiću se igra

D2 (M): U školi se uči i zadaće ima u školi. U vrtiću se igra, a u školi se radi uvijek. U školi nema tako puno igračaka. Ako dobiješ jedinicu onda si u školskom zatvoru i moraš puno duže biti

D3 (Ž): Zato što u školi trebaš napraviti zadaću i imaš učiteljicu, a u vrtiću se možeš igrati i imaš tetu. Škola ima radne stolove, a nema igračke i ima pravila da se ne trči po sobi, a u školi da se ne govori kada učiteljica govori

D4 (Ž): Pa zato što se u školi ne igraš tako puno i u školi većinom sjediš za stolom. U vrtiću ima puno više igračaka nego u školi. Pa, u školi ima puno više radnih stolova i cijelo vrijeme se pišu zadaće. Petkom možemo nositi igračke u vrtić, u školu ne možemo i u školi se ne tuče

D5 (M): U školi se uči, a u vrtiću se igra. Mi tu imamo igračke, a u školi ih nema. U školi se ne smije ustati dok učiteljica ne kaže, a u vrtiću se smije.

D6 (Ž): Iste su police. U školi nema slagalica. U školi se ne smije divljati i igrati na satu

D7 (M): Malo da, malo ne. Slična je jer radiš iste zadatke kao i u vrtiću i imaš vlastiti parkić za igranje. U školi nema igračaka i u školi su drugačija pravila nego u vrtiću. U vrtiću se ne smije udarati, trčati po sobi i imamo pravilo da se ne smije nekome lagati

D8 (Ž): Slični su po tome što smo mi kada smo bili predškolarci dobili 3 zadaće, a tako dobivamo i u školi zadaće. Pisanje, zadaće, nema igre, ne možeš se igrati, moraš pisati pola sata u školi. U školi se može pisati zadaća, pisati i učiti i pisati matematiku, recimo, možeš se upisati na slikanje i na balet. Pravila si u školi da ne smiješ prepisivati zadaću, da ne smiješ stavljati drugi test i da ne smiješ nacrtati drugu zadaću i pokazati mami i tati

D9 (M): Zato što sjedimo i učimo matematike i manje se možemo igrati na igralištu i imamo sat učenja. U vrtiću ima igračka, a u školi nema. Različito je u vrtiću...jel se u školi boja temperama? To je isto. Daj da malo razmislim šta bi moglo biti. Možemo se igrati tu koliko želimo, a tamo smijemo samo 5 minuta

3. Može li se u vrtiću igrati škole? Kako?

D1 (Ž): Da. Jedna bude učiteljica, a drugi budu djeca i uče zadaću

D2 (M): Ne. Može se nekada. Sjednemo za stolove i napravimo si zadaće i pravimo se da smo u školi

D3 (Ž): Uzmemo neki stol i stolice i ploču i onda pišemo po njoj i onda se igramo

D4 (Ž): Možemo, da netko glumi učiteljicu i daje zadaće

D5 (M): Da, ali ne znam kako.

D6 (Ž): Da, dobiješ bilježnice i npr. je netko učiteljica i nešto nam zadaje

D7 (M): Može, tak da imaš ploču i da pišeš stvari i imaš nekog tko će ti biti učenik i tako

D8 (Ž): Da, s tim štapom i tamo mi uzmemo loptice, ovo je sad malo smiješno, loptice si stavimo kao cice i uzmemo štap i pišemo s kredom, a djeca tu imaju papire i onda prepisuju sa ploče

D9 (M): Da, pa neka djeca budu učenici, a neko dijete bude ravnatelj ili učiteljica

4. Koga sve poznaješ tko ide u školu? Imaš li nekoga tko ti može pomoći kada kreneš u školu?

D1 (Ž): Znam Andreja. Svi trebamo sami raditi

D2 (M): Jakova. Ja idem u drugačiju školu od njega

D3 (Ž): Znam Tomu. On mi može pomoći matematiku i to drugo

D4 (Ž): Neke koji su otišli iz vrtića, ali mi oni neće pomoći jer ne idu u tu školu

D5 (M): Da, ali mi ne bi mogao pomoći

D6 (Ž): Ne, zapravo sestrična ide u školu i ona mi može pomoći

D7 (M): Da, (nabraja imena). Može mi pomoći seka, ona već ide u srednju školu

D8 (Ž): Oni koji su druge godine bili predškolarci, mogli bi pomoći. Oko recimo zadaće tak. Mogu mi pokazati, ali oni ne idu sa mnom u školu

D9 (M): Ne

5. A kako se igra i uči u vrtiću, a kako se igra i uči u školi? Može li se u školi igrati? Kako se mi ovdje igramo i učimo?

D1 (Ž): Neki se igraju, a neki uče. U školi se ne igra

D2 (M): U vrtiću se uči i igra, a u školi se isto oboje. Imaš odmor i onda se igraš

D3 (Ž): U vrtiću uzmeš lutku ili dvije i onda govoriš i glumiš nešto, a u školi se to ne može

D4 (Ž): Ne znam jel se može malo poigrati, a mi tu malo učimo

D5 (M): U školi se samo piše, a u vrtiću i učimo

D6 (Ž): Djeca u školi pišu i uče, a u vrtiću se igraju i rade nešto, slažu. U školi se igra samo malo u prvom razredu

D7 (M): U vrtiću učimo o Egiptu, a u školi se može igrati samo kad je odmor

D8 (Ž): U vrtiću učimo evo recimo na ovoj ploči piše u jednom kvadratiću škola i tu su strelice i pišu tete u školi i tak mi učimo i pišemo, najviše volim pisati riječi i učiti na sat. U školi svaki put imaš pauzu i onda se na pauzi ideš ponekad na ručak, pojedješ ručak, malo ti se slegne i opet ideš pisati zadaću

D9 (M): U školi se radi za fakultet kada budeš išao u 8. razredu, a u vrtiću se ne uči za fakultet nego za školu

6. A što se sve u školi "mora" raditi?

D1 (Ž): Slušati učiteljicu

D2 (M): Moraš raditi zadaću i napraviti sve što učiteljica kaže

D3 (Ž): Pisati zadaća, učiti matematika

D4 (Ž): Pisati zadaće

D5 (M): Pisati zadaća

D6 (Ž): Ništa

D7 (M): Učiti i pisati zadaće, domaće zadaće

D8 (Ž): Pisati zadaće, učiti, pisati recimo napiše ovak na ploči s kredom koliko je i onda mi dođemo i prepíšemo ili šta već

D9 (M): Učiti

7. Što radiš s prijateljima u vrtiću, a što misliš da ćeš raditi s prijateljima u školi?

D1 (Ž): S Gretom se igram, a s prijateljima u školi ću samo pisati zadaću

D2 (M): Igramo se vani s prijateljima svugdje

D3 (Ž): Sa prijateljima u školi ne znam. S prijateljima u vrtiću se igram

D4 (Ž): Sa prijateljima u školi učiš, a s prijateljima u vrtiću se igraš

D5 (M): U vrtiću se igram, a u školi ćemo se isto igrati

D6 (Ž): U školi ću učiti, a u vrtiću se igram

D7 (M): U vrtiću se igraš i zabavljaš, a u školi sa prijateljima učimo

D8 (Ž): S prijateljima u školi zajedno sjedim s njima, a u vrtiću se s prijateljima igram, slikam, igram se vani na igralištu, crtam sa flomasterima s prijateljima, sve

D9 (M): Sa prijateljima u školi učim, možda neki najbolji prijatelj sjedi pored mene u klupi, a u vrtiću si možeš odabrati

8. Što ćeš kada će ti trebati pomoć u školi? Tko ti može pomoći? Tko ti pomaže u vrtiću?

D1 (Ž): Kada učiteljica okrene leđa i kada piše po ploči mi ne može pomoći

D2 (M): Digneš ruku i pitaš učiteljicu ili pitaš prijatelja

D3 (Ž): Nitko, sama moram riješiti

D4 (Ž): Ako nešto ne znaš onda mogu pitati učitelja ili učiteljicu, a u vrtiću pitam tetu

D5 (M): Prijatelji mi pomognu i sam si pomognem

D6 (Ž): Prijateljici u vrtiću, a u školi ne znam

D7 (M): U vrtiću ti mogu pomoći prijatelji, a u školi ti isto mogu pomoći prijatelji

D8 (Ž): Učiteljica, digneš dva prsta u zrak, a u vrtiću teta

D9 (M): Kada zapnem se mogu obratiti teti, a kada zapnem negdje se mogu obratiti učiteljici

9. Po čemu se razlikuju odgojitelji i učitelji? Jesu li slični? Što rade odgojitelji, a što učitelji?

D1 (Ž): Ne znam.

D2 (M): Učiteljica stalno nama nešto zadaje, a teta u ovom vrtiću ne stalno. Učiteljica je mrvicu stroža

D3 (Ž): Učiteljica će imati kredu i spužvu da opere ploču i da piše, a teta ne. Učiteljice pišu po pločama, a tete u vrtiću se igraju sa djecom

D4 (Ž): Ne znam. Učitelji i učiteljice pišu po ploči, a vi možete riješiti problem i vi nam pomažete svaki dan

D5 (M): Ne znam. Tete nam pomažu, a učiteljicu moramo slušati i gledati

D6 (Ž): Nisu slični, tete u vrtiću paze na djecu, a učitelji uče djecu u školi

D7 (M): Po tome zato što teta u vrtiću pomaže kada se ozlijediš i daju ti sve, a to se u školi ne smije

D8 (Ž): Različiti ste, vi tete pazite njih i igrate se s njima (djecom), svašta, a u školi učiteljica piše na ploču, moramo gledati šta radi. Po tome su različiti. Tetin posao je

paženje, gleda šta djeca rade i paziti da netko ne lupi drugog. Posao učiteljice je da uči djecu

D9 (M): Slični ste, ne znam po čemu. Ne radite isto, oni nam zadaju zadatke koje ne učimo u vrtiću jer su za fakultet, a u vrtiću za školu.

10. Što rade roditelji kada djeca idu u vrtić? Što rade roditelji kada djeca idu u školu?

D1 (Ž): Idu na posao i jedno i drugo

D2 (M): Ne znam

D3 (Ž): Odvedu ih u vrtić i idu na posao oboje

D4 (Ž): Dovezu ih i odvezu na vrtić i idu na posao

D5 (M): Otprate ih u vrtić, a u školu nekad dan, nekad ne

D6 (Ž): Doveđu ih u vrtić, a u školi ih dovode samo u prvi razred

D7 (M): Kada idu u vrtić onda moraju javiti koliko će nas dana biti, a koliko neće. Kada ideš u školu onda moraš nazvati da si u bolnici i tako

D8 (Ž): Kada idu u vrtić onda se moraju jako puno potruditi da nas uspavaju da imamo više snage i budemo brži i onda mama i tata dođu brže po tebe, npr. Moja mama je danas kasnila na posao zbog toga. Kada idu u školu onda se to isto može dogoditi

D9 (M): Kada djeca idu u školu neki te prate neki ne i to prestane.

11. Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo je dijete koje ide u školu? Po čemu su slični?

D1 (Ž): (Dijete uspoređuje sebe i mlađu sestru) Sestra je manja, a ja sam veća. Slične smo jer imamo nekoliko istih haljina i imamo iste tenisice i iste sandale

D2 (M): Dijete koje ide u vrtić je razigrano, a koje ide u školu baš i nije. Slični su jer se oboje vole igrati i učiti

D3 (Ž): Dijete iz vrtića je malo, a dijete iz škole je veliko. Slični su po visini.

D4 (Ž): Dijete koje ide u školu uči, a dijete koje ide u vrtić manje uči i igra se više. Slični su po tome što su djeca

D5 (M): Ja sam velik, a djeca iz vrtića su mala. Nismo slični.

D6 (Ž): Ne znam, ja sam starija. Nismo slični

D7 (M): Dijete kad ide u školu onda uči, a kada je dijete u vrtiću onda se igra. Mi smo stariji i više znamo od djece u vrtiću

D8 (Ž): Dijete koje ide u vrtić je malo, ne uče zadaću i ne dobiva pisanu zadaću i tak, a ja dobivam. Nešto smo slični, nešto različiti, nosimo istu odjeću, a različiti smo po nekoj odjeći, naušnicama, obrvama i kosi

D9 (M): Dijete koje ide u školu bi meni sada bilo do ovdje (pokazuje iznad sebe), a ja bi njemu bio do ovdje (pokazuje visinu ramena). Slični smo jer smo djeca, a nismo slični jer su školarci malo veći, malo više znaju i tako

12. Što će se promijeniti kada kreneš u školu?

D1 (Ž): Neću više imati ovu haljinu zato jer će mi biti premala

D2 (M): Trebaš si naći nove prijatelje, sjediti, učiti, a u 5. razredu učiš o Egiptu

D3 (Ž): Imaš teške zadatke i imaš manje vremena

D4 (Ž): Učiti ću puno, a u vrtiću ne učim puno nego malo

D5 (M): Morati ću učiti, sada ne moram učiti

D6 (Ž): Imaš više godina

D7 (M): Da, zato što te onda... Ne, ne promijeni se

D8 (Ž): Nema više toliko djece koliko je bilo kasnije, ovaj prije

D9 (M): Promjeni se da rasteš, budeš pametniji, ljepši

13. Što voliš u vrtiću? Čemu se veseliš u školi?

D1 (Ž): Volim sve. Ničemu se ne veselim

D2 (M): Veselim se u školi matematici. Volim se igrati s legićima u vrtiću

D3 (Ž): Volim se igrati i crtati. Pa, zadaćama se veselim

D4 (Ž): Puno se igrati. Jedva čekam odmor da se poigram

D5 (M): Igrati se. Učenju.

D6 (Ž): Voljet ću učiti u školi, a u vrtiću se volim igrati s prijateljicama, slagati kuću s prijateljicama, igrati se frizera s prijateljicama

D7 (M): Volim što se igramo, pišemo i crtamo. Veselim se što ćemo moći igrati nogomet i volim čitati i učiti nove stvari

D8 (Ž): Volim raditi u vrtiću sa svojim prijateljicama sve, ali ponekad, jučer sam bila tužna. U školi se veselim pisati zadaću i slova, učiti, slikati i tak

D9 (M): U školi volim zbrajati plusove, a u vrtiću se volim igrati sa drugom djecom

14. Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?

D1 (Ž): U vrtiću isto malo naučiš, a u školi isto naučiš pisati

D2 (M): Jer se igraš u vrtiću, a učiš u školi matematiku

D3 (Ž): Dobro je ići u školu zato što moraš pisati zadaće, a dobro je u vrtiću da se igraš

D4 (Ž): Zato jer tamo učiš malo prije škole, a u školu je dobro ići da nešto naučiš

D5 (M): Jer u školi možemo sve naučiti, a u vrtiću isto

D6 (Ž): U školi se uči i piše, u vrtiću se igra

D7 (M): U vrtiću možeš naučiti kako biti u školi, a u školi nešto naučiš

D8 (Ž): U vrtiću se djeca igraju i rade neke crteže, crtaju i imaju završno druženje i tak, a u školi pišemo zadaće, pola sata, imamo matematiku, kada učiteljica govori moramo je slušati. Ako ne ćeš ići u školu, ne ćeš moći zbrajati, pisati, učiti pisati matematiku. U školu je dobro ići jer tamo učiš i tamo se možeš naučiti sve i onda dođeš na fakultet i onda tamo predaš sve što si naučio u školi i onda ako ti oni dopuste da budeš na fakultetu onda budeš na fakultetu. U vrtić je dobro ići jer tamo po malo učimo pisati, pisati slova, pisati svašta

D9 (M): U školu da završiš sve, da znaš koliko je plus kad na primjer kada te $9+9$ ti mu odgovoriš 100. Bolje znaš i bolje razmišljaj kada ideš u školu. U vrtić je dobro ići da se uči za školu

15. Što sve treba znati u vrtiću, a što ćeš učiti u školi?

D1 (Ž): Pisati, čitati, računati, čitati priče, crtati, pjevati, vježbati, sve znam sama, lijepo sjediti.

D2 (M): U školi se treba znati čitati i matematika i razne druge stvari

D3 (Ž): Dobro je znati matematiku u vrtiću pa da znaš u školi

D4 (Ž): Pisati i čitati i ići na wc

D5 (M): Čitati i pisati i sam prati ruke

D6 (Ž): Računati, vježbati, ići na wc i lijepo sjediti

D7 (M): Treba znati da se ne smije udarati i pisati i čitati, računati i pričati priče jer ti se onda razvija mozak, crtati, pjevanje nekad dan i nekad ne, vježbanje da malo postaješ snažniji i brinuti o sebi.

D8 (Ž): Ah, ovo je preteško, slova, računati, priče, crtati, pjevati, trenirati, ići na wc

D9 (M): crtati, cure moraju pjevati, a dečki vježbati

16. Tko oblači dijete za vrtić, a tko za školu?

D1 (Ž): U vrtiću oblače tete, a u školi nema pomoći

D2 (M): Nitko ne oblači dijete, sam se oblačiš

D3 (Ž): Sami

D4 (Ž): Sam se oblačiš za školu i možeš se sam oblačiti za vrtić

D5 (M): Za školu se sam obučeš i za vrtić

D6 (Ž): Sami

D7 (M): U školi se to mora sam, a u vrtiću te ponekad mama ili teta

D8 (Ž): Nosi određeno dijete koje ide u školu torbu, a kada si mali za u vrtić onda te mama i tata oblače

D9 (M): Za školu mu priprema knjige mama, a u vrtić ga vodi isto mama. Sam se oblačiš za školu, a u vrtić samo kada imaš dvije ili jednu godinu

PRILOG 2 – DRUGI DIO INTERVJUA (DJECA)

1. Po čemu misliš da je škola slična ili različita od vrtića? Što ima u dječjem vrtiću, a u školi nema?

D1: Mi se u školi ne smijemo tući, a niti u vrtiću. U školi svaki dan djeca uče, a u vrtiću se igra. U školi imamo matematiku, hrvatski, engleski, u školi je to drugačije, imamo glazbeni, prirodu.

D2: Zato što se u školi uči i ima se odmor, no škola je različita od vrtića zato što se u njoj uči. Imamo u vrtiću igračke i skoro sve isto kao u vrtiću. U školi uče i odmaraju se, a u vrtiću se djeca samo igraju. Učimo malo u vrtiću, ali puno više učimo u školi.

D3: U školi se rade zadaće, a u vrtiću se igra i crta i sve. U vrtiću ima igračka, a u školi nema. Djeca u vrtiću se igraju, a djeca u školi rade zadaće. U vrtiću se igra stalno, osim ručka i doručka

D4: Pa, u školi pišemo zadaću, a u vrtiću ne moramo baš to. Pa u školi nema velikih prozora i u školi nemamo bor. U školi moramo biti cijelo vrijeme tihi, a u vrtiću ne moramo biti tihi. Djeca u vrtiću se većinom igraju, a u školi rade.

D5: Zato što u školi učimo, a svugdje se igramo. U školi isto imamo igračke, legiće. U školi moram biti miran. Djeca u školi uče, a u vrtiću se igraju.

D6: U vrtiću se igra, a u školi se uči. U školi ima knjiga, u vrtiću ne, a u vrtiću ima igračkaka, a u školi ne. Kada u školi završi odmor moramo sjediti na mjestu. Djeca se u vrtiću igraju, crtaju i slobodni su, a u školi se piše, likovni se radi i nešto. U školi se može samo igrati na kraju, a u vrtiću se ne uči

D7: Pa jako je velika razlika u školi jer ima jako puno zadaće. Samo se mogu igrati pod odmorom i malo je premali. U školi ima zadaće, a u vrtiću nema. U školi moram biti tiho pod nastavom, ne smijemo ići iza škole, a u vrtiću se sjećam da se ne smije udarati, gurati i takve stvari, mislim u školi se to može "ko fol".

D8: U školi ima ploča za pisanje, a u vrtiću nema, u školi se uči, a u vrtiću se ne uči baš tako jako. U školi se ne igramo često, a u vrtiću se igramo. U vrtiću ima raznih knjiga. Igračkaka, barbika, a u školi imamo nekoliko igra. Nije ništa slično. U školi

djeca uče, pišu, slova uče, brojeve uče, a u vrtiću se igraju, nemam pojma, idu u dvoranu, pjevaju pjesmice i igraju se čega hoće.

D9: U vrtiću se bolje igram, a u školi se mogu puno manje igrati. U školi nema trčanja pod satom i kad zvoni moraš biti na mjestima, a u vrtiću nema zvona. U vrtiću nema knjiga za rad, a u školi ima. Pa u vrtiću imaju neki slatkiši, a u školi nema

2. Može li se u školi igrati vrtića? Kako?

D1: Da, imamo veliki odmor i onda idemo van i onda kada zazvoni 10 puta ili 7, onda idemo unutra

D2: Ne, nemam baš vremena. Mogu samo vani na igralištu

D3: Ne znam, jedino ako je odmor veliki između dva sata

D4: Pa, nisam se do sada nikada igrala vrtića u školi

D5: Ne može

D6: Sad se možemo igrati

D7: Ne može

D8: Da, pod odmorom

D9: Pa može, kad je mali ili veliki odmor

3. Je li ti netko od starijih prijatelja pomagao kada si došao/la u školu?

D1: Ne

D2: Pa kako kada. Mogli su, ali nisu

D3: Sve sam sama rješavala

D4: Svi iz razreda

D5: Nije, sam sam

D6: Ne

D7: Ne, samo smo se igrali

D8: Nije

D9: Ne

4. Što radiš s prijateljima u školi?

D1: Igram se s njima i nikad ih ne tučem

D2: Igram se sam njima i učim sa njima

D3: S prijateljima u vrtiću se igram, a s prijateljima u školi radim zadaće, a i igram se pod odmorima s njima

D4: U školi se igramo samo pod odmorom

D5: Sjedim, učim, igram se

D6: S prijateljima u školi pišem zadaće i to je to

D7: S prijateljima u vrtiću sam se igrao, a s prijateljima u školi učim

D8: Pričam u školi, a u vrtiću sam se igrala koliko god hoću

D9: Sa prijateljima u školi se malo manje igram, a u vrtiću sam se više igrao

5. Kada ti treba pomoć u školi kome se obratiš?

D1: Učiteljici, digneš ruku i kažeš

D2: Učiteljici

D3: Učiteljici

D4: Dignem ruku, pa pitam učitelja

D5: Učiteljici

D6: Učiteljici

D7: Učiteljica, ona nam objasni sve još jednom i onda tako dalje

D8: Prvo pokušavam riješiti sama, a onda učiteljicu pozovem

D9: Učiteljicu

6. Po čemu se razlikuju odgojitelji i učitelji? Jesu li slični? Što rade odgojitelji, a što učitelji?

D1: Nisu slični, učiteljice uče djecu, a tete ne znam. Pa nekad ste kada je netko nešto zločesto napravio učiteljice ljutile, a i nama kada je netko u vrtiću nešto zločesto napravio onda ste se i vi malo ljutile

D2: I tete i učiteljice imaju žutu kosu. Ne bih baš rekao da su poslovi slični. Učiteljica pazi na djecu, a teta isto i uče ih. Tete puštaju pjesme, a učiteljica ponekad na glazbenom

D3: Učitelji zadaju djeci zadatke, a tete ne znam. One zadaju one male za djecu, a one za školu su za velike

D4: Tete rade u vrtiću. Kod tete uvijek možeš doći, a kod učitelja moraš dići ruku i on te mora pozvati. Tete pričaju priče i rješavaju probleme, a učitelj postavlja pitanja i tako

D5: Ne znam

D6: Različiti ste, moja učiteljica je malo manja i ima bijelu kratku kosu, a druga učiteljica ima dugu kosu i malo je viša od tebe. Nisu slični poslovi. Teta u vrtiću pazi da se netko ne lupi, a učiteljica gleda zadaće i pazi da netko krivo ne napravi

D7: Ne baš previše, učiteljica malo više više. Oboje se bavite djecom. Tete zaigravaju djecu i paze na njih, a u školi ih nešto nauče i malo brinu za djecu, ne baš previše

D8: Slične su po tome što nam daju nekoliko zadataka obje i uče nas nešto, kao neke radne bilježnice. Tete u vrtiću imaju posao da paze na red i da ako netko nekoga tuče da brzo kažu ovi malci teti.

D9: Različito, teta pazi na djecu, a učiteljica pazi na djecu ali i zadaje zadatke. Isto čuvaju djecu i isto uče djecu

7. Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo je dijete koje ide u školu? Po čemu su slični?

D1: Dijete koje ide u vrtić je malo ili srednje, a dijete koje ide u školu je malo veće od ovih srednjih i malih. Oni su manji, a ja sam veća

D2: Valjda sam ja pametniji i viši

D3: Dijete kada ide u školu je pristojno, a dijete koje ide u vrtić je malo "čuk-čuk". Mala djeca ne znaju neke zadatke, a velika djeca sve sami riješe i to naprave bez zvanja učiteljice.

D4: Dijete koje ide u vrtić se igra, a dijete koje ide u školu uči. Ja sam velika, a oni maleni, J a malo više znam

D5: Ja sam veći i pametniji, nismo slični

D6: U vrtiću je dijete, ja sam starija i pametniji, a u vrtiću su manji i ne znaju. Različiti smo, ja nosim veći broj i veća sam

D7: Dijete koje ide u vrtić je podjednako malo, a dijete koje ide u školu je veliko. Rekao bih da je pametnije dijete koje ide u školu. Djeca u vrtiću se igraju, a u školi uče

D8: Ona djeca koja idu u školu su ozbiljna, sigurna, ne razmišljaju o ovim stvarima kao da će ih netko ukrasti i nešto, a ovi mlađi su razigrani, vole se igrati i svašta. Slični su po igri, a različiti smo jer ja volim puno učiti

D9: Djeca koja idu u vrtić su malo manja i ponekad malo mlađa, a djeca koja idu u školu su malo veća i starija

8. Što se sve promijenilo od kada si krenuo/la u osnovnu školu?

D1: Škola nije ista kao vrtić. Tamo isto idemo popodne doma

D2: Zato što mi nije bilo nijednog iz vrtića, pa sada imam dosta prijatelja

D3: Pa, svaki dan se moram buditi u 7 ujutro

D4: Mama mi je počela birati odjeću, počela sam puno više sjediti i pa ne znam

D5: Imam više obaveza i moram se ranije ustajati

D6: Nije se ništa promijenilo

D7: Pa, podjednako je sve. Imam puno puno više obaveza, ranije se ustajem, imam petica

D8: Da, sestra me zafrkava i moram se ranije dići

D9: Pa, malo više pišem i malo više učim

9. Što sve voliš u školi?

D1: Matematiku

D2: Biti vani na igralištu

D3: Volim matematiku

D4: U školi volim matematiku i odmor

D5: Pisati matematiku

D6: Volim svoju prijateljicu i to je sve

D7: Najviše volim hrvatski

D8: Kada slikamo i radimo nešto

D9: Matematiku

10. Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?

D1: Ne znam zašto je dobro ići u vrtić, a u školu je dobro ići da se nauči

D2: U školu moraš ići da tvoji roditelji ne idu u zatvor. U školi budeš nakon toga svega pametan, a u vrtiću isto malo učiš i igraš se

D3: A u vrtić je dobro ići jer isto malo učiš, igraš se, učiš se biti pristojan, a u školi polako već čitaš

D4: U vrtić da se malo pripremiš za školu, a u školu da naučiš nešto

D5: U vrtić da naučimo sve, a u školu isto

D6: U školu je bolje ići zato da učiš i razmišljaš matematiku, hrvatski i dalje, a u vrtiću se možeš igrati, zabavljati, nešto pisati, naučiti kao u školi

D7: Pa da se pripremiš za školu, a u školu da naučim sve

D8: U vrtić je dobro ići jer si tamo prvo nađeš prijatelje i malo po malo pokušavaš naučiti nešto, a u školi dok dođeš tamo već naučiš nešto.

D9: U školu je dobro ići zato što razvijaš mozak i budeš pametniji, a u vrtić da naučiš lijepa ponašanja za školu i tak neke stvari

11. Što si sve naučio/la u vrtiću da ti je pomoglo u školi?

D1: Pisati, čitati baš i ne toliko, crtati, ne sjećam se baš. Znam sve što smo učili u vrtiću i sada to trebamo znati u školi

D2: Ne sjećam se baš

D3: Ja sam znala pisati i čitati

D4: Pa, ne znam

D5: Ne znam

D6: Crtati i matematiku

D7: Čitati i pisati, ali je to u školi malo napornije

D8: Ništa

D9: Crtanje i pjevanje

12. Tko te oblači za školu i tko ti priprema knjige za školu?

D1: Sama se oblačim, a knjige mi nitko ne priprema jer ostaju u školi

D2: Sam i isto sam

D3: Mama ili tata pripremaju knjige i nose torbu jer ja još ne znam baš pripremati, a sama se oblačim

D4: Mama mi nosi torbu, a ja si spremam torbu

D5: Tata mi nosi torbu zato što je teška, a ja se sam oblačim.

D6: Sama se oblačim i ja si pripremam knjige ili mama, a tata mi nosi torbu jer je teška, ali mogu i ja

D7: To si ja sve moram pripremiti, tata mi nosi torbu zato što je fakat teška

D8: Sve sami pravi školarci

D9: Sami

PRILOG 3 – PRVI DIO ANKETE (RODITELJI)

1. Kako je protekao prijelaz iz obitelji u vrtić za dijete (je li vrijeme adaptacije trajalo duže od očekivanog, je li se dijete teško odvajalo od vas)?

R1 – Početna faza polaska u vrtić je protekla mirno, ali kasnije oko 3 godine je povremeno bilo perioda težeg odvajanja

R2 – Bez ikakvih problema

R3 – Trajalo je, očekivano, dva tjedna s obzirom da je bila jako vezana za nas. Puno suza u ta 2 tjedna, a ostalih 4,5 godina samo radost i veselje

R4 – Izuzetno teško. Dijete se teško odvajalo i prilagodba je trajala gotovo godinu i pol

R5 – U prvom vrtiću jako loše, a u drugom vrtiću bolje, ali je jako dugo trajalo, 12 mjeseci, teško odvajanje

R6 – Nije trajalo duže od očekivanog, u granicama "normale"

R7 – Prijelaz je protekao u redu. Vrijeme adaptacije trajalo je 3-4 tjedna s time da smo tjedan dana nakon otišli kod rodbine u Istru pa smo morali opet na adaptaciju otprilike tjedan dana

R8 – Vrijeme adaptacije nismo niti imali s obzirom da je dijete drugi dan ostalo u vrtiću na spavanju. Bila je sjajna

R9 – Ne, prijelazni period/adaptacija je trajala cca 2 mjeseca. Dijete cijelo vrijeme rado ide u vrtić

2. Koja su vaša očekivanja od vrtića u pripremi djeteta za školu?

R1 – Očekujem da vrtić provodi program koji djetetu dijelom približava "sliku" škole. Djeca sudjeluju u aktivnostima sličnim nastavnim školskim aktivnostima.

R2 – Usvajanje radnih navika putem učenja kroz igru, poticanje samostalnosti ali i timskog duha/vrijednosti, te emocionalnog razvoja

R3 – Ono što vidim je i više nego dovoljno. Vidim na njoj koliko je zrela i koliko stvari zna (za koje nisam ja znala da ona zna). Ima zrelo i logično razmišljanje

R4 – Priprema vezana uz osnovne pojmove o prirodi, društvu, predznanja vezana uz čitanje (prepoznavanje slova, brojeva), grupni rad

R5 – Razvoj kreativnosti i mašte, poticanje literarnog i dramskog razvoja, razvijanje odgovornosti

R6 – Upoznavanje s osnovama onoga što će biti u prvom razredu, navikavanje na određeni red, obveze koje će imati u školi

R7 – Da dijete razvije pažnju, koncentraciju, samostalnost, socijalne vještine, te emocionalnu spremnost. Naravno, grafomotoriku, te da u toj dobi već zna brojke, slova, te osnovne stvari koje su zapravo važne za početnika osnovnoškolca

R8 – U tom pogledu nismo imali prevelika očekivanja jer smo smatrali da vrtić treba pružiti što više igre i kreative; iako smo u našem vrtiću dobili puno, puno više

R9 – Vježba i priprema za zadatke, grupni rad, obvezu izrade domaće zadaće, priprema na školske sadržaje: brojke, slova, crtanje, teme, istraživanje i osamostaljivanje

3. Koja su vaša očekivanja od škole?

R1 – Nemam ih

R2 – Nadogradnja na temelje usvojene u vrtiću u smislu druženja/socijalizacije, empatije, te sticanje novih znanja i svijesti o osobnoj odgovornosti

R3 – Ono normalno, da je dobro društvo, roditelji i zabava i sve će se naučiti i pripremiti za život

R4 – Učenje, istraživanje ukomponirano u zabavan oblik prikladan i zanimljiv djeci

R5 – Očekivanja su velika, da joj ne ubije kreativnost koju ima, da je potiče da razmišlja svojom glavom, da joj to bude ugodno iskustvo, da puno nauči

R6 – Nadam se dobrom i kvalitetnom učitelju koji će znati kvalitetno predati znanje s određenom dozom animacije, da ima strpljenja i mnogo ljubavi i razumijevanja, ali ujedno da ima stav koji zahtjeva poštovanje

R7 – Od škole očekujem da djetetu pruži formalno obrazovanje

R8 – Moja očekivanja od škole su da pokuša zadržati kod mojeg djeteta kreativnost, da joj na kreativan i dobar način prenese svoja znanja, da u školi bude sigurna

R9 – Održavanje pozitivnog stava prema školi, razvoj sposobnosti učenja i usvajanja novih područja, razvoj vještina govora, pisanja, socijalnih vještina, prilagođavanje sadržaja i gradiva dobi i individualnim karakteristikama u okvirima koje je postavila struka

4. Kako očekujete da će na dijete utjecati prelazak iz vrtića u školu?

R1 - Jako je odgovoran i marljiv tako da vjerujem da će sve školske obveze izvršavati bez problema. Najveći utjecaj očekujem u promjeni okoline, obzirom da ne poznaje nikoga iz razreda

R2 – Pozitivno, kao i prijelaz iz obitelji u vrtić

R3 – Sasvim dobro. Puno pričamo o tome, pripremamo se svi psihički tako da to njoj ne stvara pritisak, odlično je sve prihvatila i jedva čeka. Vesele je novi izazovi koje će s lakoćom svladati

R4 – Očekujem pozitivan strah s obzirom da u školi neće imati poznate djece iz vrtića, ali i s obzirom na sadašnju zrelost djeteta, brzu prilagodbu novitetima

R5 – Očekujem da to dobro prođe i da će se dobro snaći

R6 – Smatram da će sve biti u redu, jako se veseli školi i novim prijateljima

R7 – Konkretno, u našem slučaju, dijete jedva čeka i uzbuđeno je. S naše strane, pokušat ćemo napraviti sve da prođe što lakše

R8 – Mislim da neće imati problema i da će se brzo uklopiti u novu sredinu

R9 – Očekivanja su pozitivna, bez većih problema, stav obitelji prema školi je pozitivan, starije dijete je školarac

5. U čemu je vaše dijete dobro? Kako će mu to doprinijeti u školi?

R1 – Odgovoran je, marljiv i bistar. Tako da vjerujem da obzirom na te karakteristike da će se lako prilagoditi školskom programu

R2 – Društven je, znatiželjan, promišljen, voli suradnju, pokazuje interes za matematiku. Nadamo se da će se brzo snaći s tim temeljima

R3 – Ona je zabavljačica, dominantna. Voli biti glavna i glavna u društvu. Odlična je u plesu i pjevanju, brzo sklapa prijateljstva i simpatije. Definitivno će joj to pomoći da sve prođe glatko, jer ona nije netko tko se povlači i stišće u kut

R4 – Sport, strani jezici, glazba, pričljiv, radoznao. Brže uklapanje u nove zadatke, sredinu

R5 – Uporno je u provođenju svoje volje i domišljato. Ako joj bude cilj da bude uspješna u školi, to će joj pomoći

R6 – Voli pjevati, plesati, slikati, glumiti, voli se družiti s drugom djecom. Pedantna je, voli rješavati zadatke, znatiželjna j dovoljno. Smatram da će joj u školi sve dobro doći

R7 – Kreativna, snalažljiva je, te otvorena za nove stvari, učenja i aktivnosti

R8 – Moje je dijete kreativno, dobro se snalazi u novim situacijama, druželjubivo je, pa se nadam da će joj sve to pomoći dobro se uklopiti u sustav

R9 – Zainteresiran za nove sadržaje, istraživanje. Fokusiran, relativno discipliniran (postavlja sam sebi ciljeve), spreman na suradnju i druženje

6. Što dijete treba znati prije polaska u školu?

R1 – Biti samo emotivno spremno i zrelo

R2 – Osnovna saznanja o sebi i okolini, te da uči za sebe, ne za roditelje

R3 – Danas se puno traži i očekuje i djeca to ispunjavaju, ali mi još uvijek smatramo da je škola ta ustanova u kojoj će naučiti sve potrebno, ali i ponešto nepotrebnog

R4 – Osnovne informacije o sebi, roditeljima, bližnjima, adresu, prepoznavanje slova, brojeva

R5 – Ne mora znati čitati i pisati, ali da to pomalo savladava. Bitno je da bude psihički spremno, da želi ići u školu i da se tome veseli

R6 – Znati se ponašati u odnosu s drugom djecom, u odnosu s učiteljicom, imati već djelomično razvijen osjećaj za obveze, strpljenje, treba biti znatiželjno i imati pozitivan osjećaj u vezi škole. Škola je zabavna i uopće nije teška i iako možda ima nekih negativnih elemenata kao i u svakom dijelu života, škola je zapravo super

R7 – Treba znati da je škola najvažnija. Mora razumjeti da je odnos prema školi, školskim zadacima i učiteljima bitan

R8 – Za mene i po meni ništa od onog šta se po novom očekuje: pisanje, računanje...
Ima vremena sve to naučiti u školi

R9 – Orijentacija u prostoru i vremenu, u skladu s dobi, samostalno zadovoljavanje osnovnih potreba (glad, žeđ..), osnovne sadržaje (brojke slova, crtanje/boje)

7. Mislite li da će se dijete u školi suočiti s nekim izazovima? Kojim?

R1 - Sigurno. Za početak kompletno nova okolina i dan koji ne prolazi cijelo vrijeme u igri (kao u vrtiću)

R2 – Novo okruženje, viša razina odgovornosti, suočavanje s mogućim neuspjehom kao prilikom za emotivni razvoj

R3 – Naravno, s puno njih. Nova poznanstva, novi učitelji, novi predmeti, prve ljubavi, svađe, razočaranja, prijateljstva, slomljeno srce, izlasci, izleti

R4 – Najvećim izazovom smatram privikavanje na "sjedilački" dan

R5 – Izazov dolaska u novu sredinu, izazov u savladavanju puno zadataka u kratkom roku i izazov poimanja sebe i razvoja vlastite osobnosti

R6 – Ne razmišljam previše o tome, vjerojatno možda sa nekim i hoće. Možda u odnosima, nova prijateljstva, ne znam. Rješavat ćemo usput

R7 – Red, rad i disciplina s obzirom da je do sada bila sve igra

R8 – Pretpostavljam da će pojam "obveze" doći na jedan novi nivo

R9 – Neuspjeh, konkurencija, mišljenje/stavovi većine, različit sustav vrijednosti

8. Pripremate li vi dijete za školu? Kako?

R1 – Naravno, razgovaramo o školi, odlazimo u šetnje na školsko igralište i slično

R2 – Poticanjem da vodi se prema svojim interesima, sve propitkuje i bude dobar prema drugoj djeci

R3 – Naravno, već zadnjih godinu dana pričamo puno o tome, posjećujemo školu, rješavamo zadatke... Već bira torbu, pernicu

R4 – Čitamo, zbrajamo, razgovaramo o školi i onome što donosi, samostalni odlazak do škole, dućana, izvršavanje osnovnih zadataka u kući i briga o svojim potrebama

R5 – U principu ne, malo radimo na osamostaljivanju

R6 – Kroz igru se upoznajemo sa slovima, brojkama

R7 – Razgovaramo sa djetetom o školi, posjetili smo školu, razgovaramo o promjenama koje dolaze, kroz igru pokušavamo sa njom razgovarati o školi, učiteljima te svemu što je čeka

R8 – Pričamo, išli smo skupa kupiti torbu i pernicu, posjetili smo dane otvorenih vrata naše buduće škole

R9 – Da, razgovor o sadržajima u školi, prijateljima u školi, izvršavanju obveza, o mojem uspjehu u školi

9. Navedite 3 riječi kojima biste opisali školu

R1 – Odrastanje, odgovornost, novi izazovi

R2 – Socijalizacija, obrazovanje, zabava

R3 – Nova prijateljstva, životna škola, znanje koje nitko ne može uzeti, temelj za ostatak života

R4 – Istraživanje, učenje, zabava

R5 – Prijatelji, odrastanje, odgovornost (zadaci)

R6 – Znanje, obaveze, smijeh

R7 – Obrazovanje, temelj za budućnost, novi horizonti (spoznaje)

R8 – Obavezna, teška, lijepa

R9 – Kompetentni profesori, mala, stara

10. Navedite 3 riječi kojima biste opisali vrtić

R1 – Zabava, sreća, prijateljstvo

R2 – Socijalizacija, igra, učenje

R3 – Ljubav, igra, sigurnost

R4 – Istraživanje, zabava, bezbrižnost

R5 – Igra, prijatelji, odrastanje

R6 – Ljubav, sigurnost, mudrost

R7 – Igra, socijalizacija, topli odnos prema djetetu

R8 – Naše najljepše mjesto, kreativno, sigurno

R9 – Kompetentni odgojitelji, moderan, individualan pristup djetetu

11. Jeste li vi voljeli školu?

R1 – Jesam

R2 – Da

R3 – Jako! Od kolijevke pa do groba najljepše je đачko doba. Stara narodna koja vrijedi

R4 – Jesam

R5 – U početku manje, kasnije više, to mi je bio izazov

R6 – Jesam, jako, nikad nisam gledala na školu kao na mogući problem. Nadam se da ću prenijeti taj osjećaj i na svoje cure

R7 – Da

R8 – U granicama normale

R9 – Da

PRILOG 4 – DRUGI DIO ANKETE (RODITELJI)

1. Kako je protekao prijelaz iz vrtića u školu za dijete (je li djetetu dugo trebalo da se privikne na novu okolinu i novi način rada, je li se dijete teško odvajalo od vas)?

R1 – Nije trebalo dugo vremena. Roko se vrlo brzo prilagodio.

R2 – Bolje od očekivanog. Nije nam trebalo dugo, drugi tjedan škole je već krenuo upoznavati djecu iz drugih razreda, s veseljem je išao i ide u školu.

R3 – Bez problema, puno smo pričali i pripremili se na vrijeme. Odmah se priviknula i prihvatila novu okolinu.

R4 – Protekao je očekivano – očekivali smo duži period prilagodbe s obzirom koliko je trajala prilagodba vrtiću. Potrajalo je 3 tjedna i teško su padali rastanci i privikavanje na novu okolinu

R5 - Prijelaz iz vrtića u školu je prošao bez problema, Matija se odlično snašla, nije bilo problema s odvajanjem.

R6 – Trebalo je neko vrijeme da se navikne, kao što sam i očekivala. Nije se teško odvajala, ali je bila tjeskobna zbog nepoznatih, točnije djece

R7 – Prijelaz iz vrtića u školu protekao je bez ikakvih problema, dijete se priviknulo odmah te jako voli školu

R8 – Prijelaz je prošao bez problema. Sretna je išla u školu, upoznala nove prijateljice, bez problema prihvatila novi način rada

R9 – Ništa više od uobičajenog navikavanja/prihvatanja novih okolnosti

2. U pripremi djeteta za školu imali ste očekivanja od vrtića, jesu li ta očekivanja ostvarena?

R1 – Jesu, u potpunosti.

R2 – U potpunosti, čak i premašena očekivanja jer je posljedica da dijete sve zna, pa mu je dosadno.

R3 – Imali smo očekivanja u smislu da zna neke osnove pisanja i čitanja, što je i imala i usvojila

R4 – Apsolutno ostvarena očekivanja od vrtića!!

R5 - Jesu, Matija je usvojila sve potrebne vještine za školu.

R6 – Jesu. Ne može sve biti idealno, ali definitivno se osjeća utjecaj našeg vrtića u odgoju naše djece.

R7 – Vrtić je ispunio sva naša očekivanja

R8 – Jesu. Smatram da ih je vrtić u potpunosti pripremio

R9 – Da

3. Ranije ste imali očekivanja od škole, jesu li vaša očekivanja ostvarena?

R1 – Nisu u potpunosti. Mislim da se radi na zastarjelim principima, nema razumijevanja u učenju, ne uče kako učiti već samo primaju puno informacija često netočnih i nepotrebnih.

R2 – Baš i ne jer su sva djeca "ukalupljena", ne posvećuje im se individualno sukladno znanju i potrebama.

R3 – Mislili smo da će puno više/brže raditi tj. Učiti, ali oni idu lagano, no nakon štajka su krenuli punom parom

R4 – Očekivanja od učiteljice više nego pozitivno ostvarena

R5 - Uglavnom da, ali to je naš problem jer je nas teško zadovoljiti odnosno imamo jako visoke zahtjeve po tom pitanju i tu je pitanje sustava koji je takav kakav je, mislimo da je naš odabir škole bilo najbolje što smo joj mogli pružiti.

R6 – Zasada jesu. Također, nije sve idealno, ali je zapravo u razini očekivanja

R7 – Većina očekivanja je ostvarena

R8 – Pa još uvijek imam neka očekivanja, ali generalno je manje-više kako smo i očekivali

R9 – Prerano je govoriti o tom i djeca zbog štrajka nisu sve skupa niti doživjela školu u pravom smislu

4. Kako je na vaše dijete utjecao prelazak iz vrtića u školu?

R1 – Lijepo se prilagodio. Vrlo brzo svladava gradivo i ne vidim veći utjecaj na njega. Povremeno se požali da je škola dosadna.

R2 – S emocionalnog stajališta mu dosta fali vrtić, prijatelji, tete, rutina, ali se vidi da je dosta sazrio, osjeća se "velik" i dosta je odgovorniji

R3 – Kratko joj je trebalo da shvati da je u školi i da vrtića više nema i da nije sve igra nego da ima i obaveze

R4 – Emotivno, poprilično. Sam rastanak i prelazak u školu.

R5 - Bila je odlično, tajming je bio dobar (7 god), prije samog početka škole je mogla doći u školu i upoznati se sa svima (budućim učenicima, učiteljima, prostorom) tako da je to prošlo super.

R6 – Bila je tjeskobna prvih mjesec dana, ali ne zbog škole kao škole, više zbog djece

R7 – Bez ikakvih problema. Dijete je jako zadovoljno školom

R8 – Bila je baš pripremljena i imam osjećaj da je baš bila taman zrela i "odrasla" za školu

R9 – Obzirom da je to novo okruženje, tu i tamo ujutro se nazirala koja suzica u oku

5. Jesu li jake strane koje vaše dijete ima doprinijeli mu/joj u školi?

R1 – Sigurno, on brzo uči pa se i lakše prilagodio na taj sistem rada.

R2 – Jesu. Pogotovo komunikativnost, otvorenost, ima već jako dobru "vibru" s učiteljicom, sve joj govori i otvoren je

R3 – Naravno. Njezina upornost svakako, kad nešto zamisli ne odustaje dok ne savlada tu vještinu.

R4 – Jesu

R5 - Da, mislim da njezina snalažljivost, tolerantnost i otvorenost su joj pomogli da se dobro snađe i uklopi u novu sredinu koja je ujedno i multikulturalna, i pronade nove prijatelje.

R6 – Jesu, učiteljica smatra da je Rubi jako otvorena, znatiželjna, kreativna, rado pomaže, sudjeluje, javlja se...

R7 – Jesu

R8 – Jesu. Vrlo brzo je upoznala nove prijatelje

R9 – Da (društven, pozitivan stav, empatičan)

6. S kojim izazovima se dijete suočilo u školi? Je li bilo pripremljeno na njih?

R1 – Najviše izazova vidim u promjeni društva, poznatog kruga prijatelja, ali on je društven i znao je da ide među nove prijatelje pa je sve prošlo u redu.

R2 – Najveći izazov mu je bio "skok" iz privatnog vrtića gdje je mogao birati, gdje mu se posvećivalo i individualno, sada je sve po programu i smeta ga što nešto ne može raditi kada on želi, nego ono što učiteljica kaže

R3 – Svakako nova okolina, različiti karakteri, učiteljice, obaveze, zadaća, sjedenje u klupi i fokus umjesto igranja, ali bila je spremna na sve.

R4 – Novo okruženje, u potpunosti novi kolektiv i način rada. Bio je pripremljen, iako je priprema jedno, a realnost drugo.

R5 - Nije bilo nekih novih situacija s kojima se već nije susrela u vrtiću, a što se tiče nekih drugih situacija koje mi možda ne vidimo u školi-nismo dobili povratnu informaciju iz škole da ima nekih problema.

R6 – Odnosi s drugom djecom, bila je pripremljena koliko možeš biti

R7 – Nije imala baš nekih velikih izazova. Sve joj je bilo jako lijepo i bila je sretna da kreće u školu

R8 – Jedini problem koji je nastao u školu je bio s curkama "iz vrtića" koje se nisu dobro nosile s činjenicom da ona ima i nove prijatelje

R9 – Učiteljica prije podne, učiteljica poslije podne, dolazak u točno određeno vrijeme u školu, zadaci koji se moraju obaviti

7. Jeste li dobro procijenili znanja i vještine potrebne djetetu za polazak u školu?

R1 – Da

R2 – Jesmo. I mi kao roditelji i vrtić. Vidi se razlika među djecom koja su išla u "Dobro drvo" i neke djece iz drugih vrtića

R3 – Jesmo! Odlično se snašla s čitanjem, pomogla su joj ranije naučena slova svakako, te brojevi, zbrajanje i oduzimanje

R4 – Jesmo

R5 - Mislim da jesmo jer za sada nema nekih poteškoće i problema u školi-sve svladava.

R6 – Većinom jesam, neke stvari nisam, ali nikad ne znaš baš sve

R7 – Mislimo da jesmo. Dijete je bilo spremno na školu.

R8 – Smatram da da

R9 – Da u smislu da nije potrebno ništa posebno poduzimati, pogotovo vještine pisanja i slično

8. Kada biste ponovno pripremali vaše dijete za školu na što biste više obratili pažnju, što biste napravili drugačije?

R1 – Prije polaska u školu smo dosta razgovarali tako da, iskreno, ništa ne bih mijenjala.

R2 – Više bi poradili na pripremi djeteta za "školski kalup", bolje mu objasnili da postojeće predznanje nadograđuje, a ne da mu je dovoljno jer sve što rade zna

R3 – Apsolutno ništa, sve isto! Sve je prošlo bezbolno bez suza, čuđenja, bila je spremna na sve

R4 – Ništa

R5 - Uvijek se može više, ali ništa značajno ne bi mijenjali, više bi joj čitali, još više doživljaja i iskustva joj pružili jer sve to utječe na njen razvoj.

R6 – Manje bih uopće pričala o temama koje moje dijete opterećuju. Nekako imam osjećaj da više mi roditelji pridajemo pažnju i negativnost situacijama koje zapravo nisu tako strašne i važne kao što se nama čini. Tada i dijete počne doživljavati to "nešto" kao da je značajno, a onda možda i stresno. Škola ne bi trebala biti stres, svima bi nam to trebao biti cilj, da djeca u što većoj mjeri dožive školu kao nešto što nije stresno.

R7 – Možda bi malo više radila s njom na čitanju što joj je bila slabija točka, a mi je nismo baš forsirali

R8 – Pa mislim da bih sve napravila isto

R9 – Sve bih ponovila, ništa posebno ne bih mijenjala

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)